



TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní
a pedagogická



NEZ PERCE V USA: HISTORIE A SOUČASNOST KULTURNÍHO SOUŽITÍ

Bakalářská práce

Studijní program: B7507 – Specializace v pedagogice
Studijní obory: 6107R023 – Humanitní studia se zaměřením na vzdělávání
7507R036 – Anglický jazyk se zaměřením na vzdělávání

Autor práce: **Kateřina Míšková**
Vedoucí práce: PhDr. Jana Jetmarová, Ph.D.



ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Kateřina Míšková**
Osobní číslo: **P11000194**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obory: **Humanitní studia se zaměřením na vzdělávání**
Anglický jazyk se zaměřením na vzdělávání
Název tématu: **Nez Perce v USA: historie a současnost kulturního soužití**
Zadávací katedra: **Katedra filosofie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Student se bude v průběhu příprav a vypracovávání řídit metodickými a organizačními pokyny vedoucího práce.

Cílem práce je analýza historického vývoje a současné situace příslušníků Nez Perce ve státech Idaho, Washington a Oregon s důrazem na vzájemný vztah Spojených států a této kulturní minority.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

- ACKERMAN, Lillian A. Marital instability and juvenile delinquency among the Nez Perces. *American anthropologist*. Washington: 1971, American Anthropological Association, 73, 595-603. ISSN 0002-7294
- AOKI, Haruo. "Chopunnish" and "Green wood Indians": 4 note on Nez Perce tribal synonyms. *American anthropologist*. Washington: 1967, American Anthropological Association, 69, 505-506. ISSN 0002-7294
- JOSEPHY, Alvin M. *The Nez Perce Indians and the opening of the Northwest*. Boston, Mass: Houghton Mifflin, 1997. ISBN 03-958-5011-8
- SWANTON, John R. *Indian tribes of Washington, Oregon and Idaho*. Fairfield, Washington, Mass: Ye Galleon Press, 1968, ISBN 08-990-0441-15
- WALKER, Deward E. Jr. *Conflict and Schism in Nez Perce Acculturation: A Study of Religion and Politics*. *American anthropologist*. Washington: 1970, American Anthropological Association, 72, 140-141. ISSN 0002-7294

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Jana Jetmarová, Ph.D.

Katedra filosofie

Datum zadání bakalářské práce:

30. dubna 2013

Termín odevzdání bakalářské práce:

30. dubna 2014



doc. RNDr. Miroslav Brzezina, CSc.
děkan

L.S.



doc. PhDr. Milan Exner, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 30. dubna 2013

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

Poděkování

Ráda bych vyjádřila poděkování vedoucí bakalářské práce PhDr. Janě Jetmarové, Ph.D. za její dobré rady, ochotu a trpělivost při vedení této práce. Dále bych ráda vyjádřila poděkování své rodině za ohleduplnost a podporu během mé tvorby.

V Liberci dne: 24.2.2015

Kateřina Míšková

Anotace

Bakalářská práce se zabývá zmapováním historie indiánského kmene Nez Perce na území Spojených států amerických, jeho vývojem a především událostmi, které výrazně změnily dlouholeté tradice a způsob jejich života. První polovina práce je věnována popisu kmene a jeho historii, druhá část se zabývá vývojem a změnami po prvním kontaktu s bílým člověkem až do současnosti. Cílem této práce je odpovědět na otázku, do jaké míry byl život kmene Nez Perce ovlivněn kontaktem s bílými lidmi. Klíčové pro mě je najít v historii body, které přinesly nejzásadnější změny.

Klíčová slova

Nez Perce, USA, indián, běloch, zákon, společnost, válka

Annotation

This bachelor thesis is concerned with the history of the Nez Perce Indian Tribeliving in the territory of the United States of America, its development, and mainly the historical events which distinctively changed the aboriginal traditions and Nez Perce way of life. The first part is dedicated to a description of the tribe and its history, while the second part pursues the development and changes that took place after their first contact with the white man until these days. The goal of this thesis is to answer a question to what degree the life of the Nez Perce tribe was influenced by their interaction with whites. The key issue for me is to find moments in history that brought about the most crucial changes.

Keywords

Nez Perce, USA, Indian, white man, act, society, war

Obsah

1	Úvod	9
1.1	Metodologická reflexe zdrojů	9
2	Osídlení	11
2.1	Území	11
2.2	Datace	12
3	Popis	13
3.1	Název Nez Perce	13
3.2	Populace.....	13
3.3	Kulturní zvyklosti.....	14
3.3.1	Jazyk.....	14
3.3.2	Hierarchie kmene do příchodu bělochů.....	14
3.3.2.1	Hierarchie kmene a disciplína	14
3.3.3	Život jedince	16
3.3.3.1	Narození	16
3.3.3.2	Jména.....	16
3.3.3.3	Manželství	17
3.3.4	Obydlí a stravování	18
3.3.5	Koně	19
3.3.6	Náboženství a mytologie	19
4	Setkání s „bílým“ člověkem.....	21
4.1	Nemoci	21
4.2	Vliv Lewise a Clarka.....	21
4.3	Průnik křesťanství	24
4.4	50. až 70. léta 19. Století	26
4.4.1	Rok 1855	26
4.4.2	Zlatá horečka.....	28
4.4.3	Rok 1863	29
5	Nejvýznamnější událost v dějinách Nez Perce	32
5.1	Předcházející události.....	32
5.2	Válka	34
5.3	Poválečný vývoj.....	37
6	Nez Perce ve 20. století.....	39
6.1	Novodobé problémy kmene Nez Perce	40
6.1.1	Delikvence mladistvých a nestabilita manželství	41
6.1.2	Gamblerství.....	42
6.1.3	Návykové látky	42
	Závěr.....	44
	Seznam použitých zdrojů.....	45
	Seznam příloh	46

1 Úvod

Dle prvních odhadů z konce 16. století po příchodu bělochů na území Severní Ameriky byl odhadován počet národů, jak byly kmeny nazývány Evropany, na zhruba 200. Vzhledem k neúplným údajům je odhadováno, že do současnosti zcela zanikly zhruba až tři čtvrtiny původních kmenů vinou násilného slučování, chorob a útoků bělochů. Je tedy zřejmé, že již od prvních kontaktů původních obyvatel Severní Ameriky a přistěhovalců z Evropy se jejich životy začaly vzájemně velmi významně ovlivňovat.¹

Téma Nez Perce jsem si vybrala z důvodu zájmu o historii státu Idaho, které se stalo mým druhým domovem. Cílem této bakalářské práce je zmapování historie a současnosti kulturního soužití kmene původních obyvatel, v dnešní době známých především pod jménem Nez Perce, a majoritního obyvatelstva na území dnešních Spojených států amerických.

První část práce je věnována popisu kmene Nez Perce, jeho tradicím a způsobu života. Zde v několika kapitolách nastíním původní život jedince i celé skupiny, způsob jejich obživy, tradice a náboženství, pro vytvoření představy o jejich způsobu života před působením okolních vlivů. Druhá část popisuje období po prvních setkáních s bílými muži a také události, které dle mého názoru byly pro historii klíčové.

Ve své práci budu pro příslušníky kmene Nez Perce používat název indiáni. Termín pro nepůvodní obyvatele Severní Ameriky v českém jazyce neexistuje, a proto budu ve své práci nepůvodní obyvatele označovat jako bílé muže nebo bělochy.

1.1 Metodologická reflexe zdrojů

Pro zhotovení své práce jsem zvolila kritickou komparaci zdrojů. Protože téma Nez Perce není zpracováno v žádné české literatuře, všechny mé zdroje jsem získávala na území Spojených států. Většinu z nich především v muzeu Nez Perce nedaleko města Lewiston v Idahu a v univerzitní knihovně North Idaho College.

Během své práce jsem se potýkala s problémy s překladem místních názvů a jmen. I přesto, že veškerá má literatura je v anglickém jazyce, některá vlastní jména se v různých publikacích lišila z důvodu rozdílných překladů z indiánského jazyka do

¹THERNSTORM, Stephan, ed. *Harvard encyclopedia of American ethnic groups*. Cambridge, Mass.: Belknap Press of Harvard University Press, 1980, xxv, 1076 p. ISBN 06-743-7512-2

anglického. Z tohoto důvodu jsem se rozhodla jména dále nepřekládat a zanechat je v anglickém znění.

Hlavním zdrojem pro popis kmene, jeho tradice a zvyky pro mě byly publikace Herberta J. Spindena *The Nez Perce Indians* a *Indians Along the Oregon Trail* Berta Webbera. Pro období od prvního příchodu bílých mužů až po počátek 70. let 19. století jsem využívala převážně literaturu Elliotta Westa *The Last Indian War* a *I Will Fight No More Forever* Merrilla D. Beala. Válečný konflikt roku 1877 a období, které po něm následovalo, jsem čerpala z literatury Alvina M. Josephyho, Jr. Posledních sto let historie Nez Perce nezpracovává žádná literatura. Zde jsem čerpala z článků antropologického periodika *American Anthropologist*, novinových článků a oficiálních internetových stránek Nez Perce.

2 Osídlení

2.1 Území

Za prvotně osídlenou oblast Nez Perce je považováno údolí Kamiah na přítocích řeky Clearwater.² Území Nez Perce se rozprostíralo mezi 45. a 47. (44. a 46.)³ rovnoběžkou severní šířky, na východě ohraničené pohořím Bitterroot a na západě Modrými horami.⁴ S ohledem na dnešní rozložení států bylo jejich územím převážně střední Idaho, dále pak severovýchodní roh Oregonu a jihovýchod státu Washington. Topografie této oblasti je nanejvýš rozmanitá, od sněhem pokrytých hor, vysokých kopců a hustých lesů až po hluboká údolí v povodí řek ústících do Tichého oceánu.⁵ Klima je ovlivněné především blízkostí Tichého oceánu a nadmořskou výškou. Tři tisíce metrů vysoké pohoří Bitterroot odklání chladnější kontinentální počasí, a tak vzniká příznivé prostředí pro všechny formy života v již zmíněné zeměpisné šířce a nadmořské výšce.⁶

Velká část území byla hustě zalesněna, ale v průběhu posledních sto let byly lesy z velké části vykáceny. Mezi nejrozšířenější stromy patřily borovice, cedry, jedle a modřiny. Zbytek území tvořily prairie a hory. Nezalesněné části byly porostlé ladoníky, smldníky, levisiemi a jinými jedlými kořeny, které jsou nyní vystřídány pšeničnými poli. Strže a údolí oplývaly šeříky, hlohy, břestovci a muchovníky. Kolem největších řek rostly vrby a topoly.

Fauna území Nez Perce se vyznačovala velkým počtem losů, jelenů a horských koz, jejichž přirozenými nepřáteli byli medvědi a kojoti. Bizoni, loveni pro obživu velkými skupinami, se nacházeli na nedalekých Velkých pláních. V prostředí kolem řek byl velký výskyt bobrů a vyder. Potrava vyder se skládala z několika druhů ryb, převážně lososů. Na začátku 18. století převzali od Šošonů - jejich nepřátel chovatelství koní.⁷

² BEAL, Merrill D. *I will fight no more forever: Chief Joseph and the Nez Perce war*. 7. print. Seattle: Univ. of Washington Press, 1977. ISBN 02-957-4009-4. s. 5.

³ BEAL, Merrill D., pozn. 2, s. 5.

⁴ SPINDEN, Herbert J. *The Nez Perce Indians*. USA: Kessinger Publishing, LLC, 2006, 124 s. ISBN 978-1428623637. s. 172.

⁵ HARRIS, Elizabeth a Joyce MCFARLAND. The Assessment of Culture as a Protective Factor Among Americans: The Survey of Nez Perce Culture. In: [online]. USA, 2000 [cit. 2014-02-24]. Dostupné z: <http://eric.ed.gov/?id=ED44994>. s. 3.

⁶ BEAL, Merrill D., pozn. 2, s. 6.

⁷ SPINDEN, Herbert J., pozn. 4, s. 175-176, 200-208.

2.2 Datace

Stejně jako se liší údaje o přesném území Nez Perce, liší se i datace prvního osídlení. Native American Committee (Výbor pro záležitosti nativních obyvatel)⁸ uvádí, že Nez Perce se na území, které je dnes v severním Idaho, nachází již po dobu osmi tisíc let.⁹ Pro porovnání, důkazy o příchodu prvního člověka na severozápad Severní Ameriky, které přináší Luther Cressman, jsou staré 9000 let. Avšak první hmatatelné důkazy o osídlení pobřeží tohoto území, které Cressman získal, jsou datovány k roku 1000 našeho letopočtu. Vyzdvihuje však také možnost, že materiály nalezené v Dallesu, Oregonu, které se nachází nedaleko území Nez Perce, mohou být 25 000 až 30 000 let staré.¹⁰ Dle posledních záznamů z roku 1989 jich žilo kolem dvou a půl tisíce v rezervaci Nez Perce.¹¹

⁸ Překlad autorky.

⁹ HARRIS, Elizabeth a Joyce MCFARLAND., pozn. 5, s. 3.

¹⁰ WEBBER, Bert. *Indians along the Oregon Trail: the tribes of Nebraska, Wyoming, Idaho, Oregon, and Washington identified*. Expanded ed. Medford, Or.: Webb Research Group, 1992, 208 p. ISBN 09-367-3860-X. s. 12.

¹¹ WEBBER, Bert., pozn. 10, s. 192.

3 Popis

3.1 Název Nez Perce

Název Nez Perce, z francouzského překladu propíchný nos, vznikl mezi lety 1805 a 1835 nesprávným označením francouzsko-kanadských obchodníků se dřevem a kůží Alexanderem Rossem a Alexanderem Henrym, tzv. *coureurs de bois*¹². Členové kmenu se však nikdy takto neoznačovali. Jejich označení pro sebe samé byla různá, nejčastěji Nimipu (v různých publikacích uvádění jako Nimiipuu¹³, Ne-Mee-Poo¹⁴), dále Kumuinu a Tsupeli. Všechna tato jména v překladu znamenají *praví lidé*. V roce 1805 se Lewis a Clark na své cestě k Tichému oceánu setkali s tímto kmenem, jenž pojmenovali Chopunnish.¹⁵ Tento název pocházel zřejmě z jazyku salish, ale byl používán výhradně jen Lewisem a Clarkem. Existuje mnoho dalších označení daných jinými kmeny členům Nez Perce, mezi nejznámější patří Pógehdoke Dakotů a Thoigarikkah Shoshonů.¹⁶

3.2 Populace

První dohady o počtu obyvatel Nez Perce pochází z let 1780, kdy je jejich počet uváděn ve výši čtyř tisíc. Roku 1805 uvádí Lewis a Clark počet kolem šesti tisíc (dle Spindena až 6600)^{17, 18}. Informace o populaci se v průběhu 19. století v publikacích výrazně liší, uváděné hodnoty jsou mezi 1400 a 3000 členy. První oficiální sčítání se konalo roku 1893, kdy populace přesahovala počet dvou tisíc. V první polovině 20. století jejich počet klesl na necelých 1500. Poslední sčítání z roku 1989 uskutečněné Bureau of Indian Affairs (Úřad pro indiánské záležitosti)¹⁹ udává číslo 2455 žijících v rezervaci Nez Perce s největším počtem osob v kategorii 16 až 64 let.²⁰

¹² WEST, Elliott. *Last indian war: the nez perce story*. New York: Oxford University Press, 2011, 397 s. ISBN 978-019-9769-186.

¹³ WEST, Elliott., pozn. 12, s. XV.

¹⁴ HARRIS, Elizabeth a Joyce MCFARLAND., pozn. 5, s. 3.

¹⁵ BEAL, Merrill D., pozn. 2, s. 4.

¹⁶ SPINDEN, Herbert J., pozn. 4, s. 171.

¹⁷ SPINDEN, Herbert J., pozn. 4, s. 239.

¹⁸ WEBBER, Bert., pozn. 10, s. 51.

¹⁹ Překlad autorky.

²⁰ SPINDEN, Herbert J., pozn. 4, s. 239.

3.3 Kulturní zvyklosti

Data nasbíraná Herbertem Josephem Spindenem o kulturních zvyklostech Nez Perce pochází z let 1897 až 1900. Roku 1907 byly jeho informace rozšířeny Peabodským muzeem Harvardské univerzity. Spinden doplnil ještě několik detailů o rok později.²¹

3.3.1 Jazyk

Nez Perce hovoří jazykem Shahaptian, patřící do skupiny jazyků Shapwailutan.²² Tento jazyk je velmi příbuzný jazykům Umatilla, Wallawalla a Yakima vyskytujících se na území Oregonu a Washingtonu. Mezi kmeny používající tyto jazyky patří Paloos, Wallawala, Yakima, Klikitat a Tenaino nacházející se na západě od území Nez Perce. Prvním psaným textem v jazyce Sahaptin bylo Matoušovo evangelium vytvořené Spaldingem při jeho misi roku 1837.²³ Mezi lety 1875 a 1895 vytvořili Presbyteriáni psanou formu jazyka Sahaptin, aby mohli publikovat všechny jejich náboženské texty.²⁴

3.3.2 Hierarchie kmene do příchodu bělochů

Nez Perce byl největším a nejsilnějším členem Shahaptského rodu a zároveň vůdčím kmenem v období míru i války. Pobývali na nejdůležitějším území, ze kterého chránili své hranice proti nájezdům Šošonů, Vraních indiánů a Černonožců. Nez Perce byl rozdělen do skupin dle vesnic nebo geografického rozčlenění. Každá z vesnic měla svého náčelníka a území pro rybaření podél řeky. Několik skupin vesnic se často během období války spojilo, o blízkém spojení během období míru nejsou známky.²⁵

3.3.2.1 Hierarchie kmene a disciplína

Rada, mající největší váhu v rozhodování, se skládala z náčelníků a kmetů. Vesnická rada pomáhala náčelníkům udržovat spravedlivou vládu, kmenové rady, nadřazené vesnickým, se věnovaly vztahům mezi jednotlivými vesnicemi a záležitostmi

²¹ SPINDEN, Herbert J., pozn. 4, s. 171,177.

²² WEBBER, Bert., pozn. 10, s. 46.

²³ SPINDEN, Herbert J., pozn. 4, s. 172.

²⁴ THERNSTORM, Stephan, ed., pozn. 1, s. 95.

²⁵ SPINDEN, Herbert J., pozn. 4, s. 242.

míru a války. Mezikmenové rady pořádali Nez Perce převážně s Cayuse, Wallawalla a Yakima kvůli projednání postupu proti jejich společným nepřátelům.

Hlavou kmene byl náčelník, který byl volen. Ačkoli otcové byli často nahrazováni syny, náčelnictví nebylo dědičné, nýbrž bylo získáváno majoritní podporou přívrženců. Náčelníci se lišili dle období míru a války. Míroví náčelníci byli u moci tak dlouho, dokud byli schopni svůj lid kontrolovat a těšit zároveň. Váleční náčelníci byli voleni radou a na starost měli větší množství lidí. Ženy nikdy nebyly součástí voleb, nemohly se tedy ani stát „hlavou kmene“. Každý, kdo se chtěl stát náčelníkem, musel získat přízeň mas, jeho síla tak záležela na počtu jeho přívrženců. Nikdy ale jeho úkolem nebylo řešit čistě osobní záležitosti. Ačkoli náčelník neměl žádnou moc mimo dosah své vesnice a svého kmene, bylo s ním zacházeno s úctou ze strany ostatních kmenů.

Jednu z významných pozic v kmeni zastávali šamani, na rozdíl od rady mezi nimi byly i ženy. Jejich síla často závisela na slabinách vládních organizací. Pozice šamana byla částečně dědičná, částečně získaná skrz strážného ducha. Následníka si starý šaman vždy vybíral sám a učil jej písňím, obřadům a rituálům víry. Jeho povinnostmi bylo vymítání duchů, léčení nemocných a přivození potřebného počasí. Byl také schopen přivodit neštěstí a nemoc svým nepřátelům.

Výchova k disciplíně byla svěřena rodinám, její „hlavou“ byl vždy otec a manžel. Trestání kriminality měl kmen velmi jasně dané. Vražda člena kmene dovolovala krvavou odplatu pozůstalými rodiny. Vražda člověka mimo vlastní kmen nebyla zločinem s výjimkou případu, kdy bylo zneužito jeho pohostinnosti. Krádež způsobena nečlenem i členem vlastního kmene byla velmi odsuzována a napravována vrácením odcizené věci či nahrazením věci téže hodnoty. Krádež znamenala pro viníka velkou společenskou hanbu. Cizoložství často končilo trestem smrti manželky i milence, avšak existovala i možnost vykoupit se, jedním z nejčastějších výkupných byl kůň. Stejně jako cizoložství, i znásilnění v mnoha případech znamenalo pro viníka trest smrti, ale často bylo nahrazeno nuceným manželstvím. Za téměř nejhorší porušení etiky bylo považováno lhaní, které se trestalo veřejným opovržením. Nazvání někoho lhářem znamenalo nejhorší urážku.²⁶

²⁶ SPINDEN, Herbert J., pozn. 4, s. 241 – 245, 256 - 257.

3.3.3 Život jedince

Jedinec měl ve společnosti vysoké postavení. Bylo od něj očekáváno objevení smyslu osudu a vykonávání jej pro dobro celé skupiny. Rodinné vztahy byly pevné, rodinní příslušníci žili společně a vzájemně si pomáhali a radili.²⁷

3.3.3.1 Narození

Ženy byly během posledních dvou až tří měsíců před a dva týdny po narození dítěte přesunuty do menstruační chýše v podzemí. Nebylo jim povoleno komunikovat s muži či od nich cokoli přijímat. Všechny ženy odloučené během těhotenství nebo své periody pobývaly a vařily společně. Nebylo jim dovoleno pozřít jídlo, na které sáhl kdokoli jiný z kmene, avšak jeho výběrem nebyly nijak omezené.

Stařeny zastávaly funkci porodních asistentek a za své služby byly velmi dobře placeny. Ačkoli po porodu dítěte nebyly vykonávány žádné rituály a ceremonie a byly použity pouze nejjednodušší lékařské praktiky, objevuje se zde symbolika v podobě dvojčat, která měla přinést celoživotní štěstí jak sobě, tak rodičům.

Děti trávily většinu času svého dětství v blízkosti matky či babičky, v raném věku uvázané do korálky ozdobených kšír na matčiných zádech či hrušce na sedle koně, později kdekoli v její blízkosti. Výchova vedla k poslušnosti a tichosti, s dětmi bylo jemně zacházeno a málokdy musely být trestané. Poté, co děti dosáhly dostačujícího věku, aby porozuměly mýtům, povídkách a poučným líčením o umění a technologii, byly jim v zimních večerech vyprávěny mužskou částí kmene.²⁸

Rodiny Nez Perce byly rozsáhlé a zpravidla zahrnovaly děti, rodiče, prarodiče, strýce a tety s rodinou. Každý z členů hrál významnou roli, která se s věkem neustále stupňovala. Starší část byla považována za učitele, průvodce životem, zaznamenavatele důležitých událostí a opatrovníky nejmladších.²⁹

3.3.3.2 Jména

Udělování jmen probíhalo různými způsoby. Dětem bylo přiděleno jméno, které již dlouho kolovalo v rodině a bylo pro ni i uchováváno. Taková jména byla nejčastěji střežená jména předků a zemřelých příbuzných. Výjimečně rodina mohla použít jméno jiné z rodin, avšak pouze za předpokladu, že rodina jméno vlastníci k tomu vyjádřila

²⁷ BEAL, Merrill D., pozn. 2, s. 7 - 8.

²⁸ SPINDEN, Herbert J., pozn. 4, s. 247 - 249

²⁹ HARRIS, Elizabeth a Joyce MCFARLAND., pozn. 5, s. 2.

svolení. Mezi jména, o něž byl zájem, patřila jména významných náčelníků či válečníků a právo jej použít bylo obvykle poskytnuto brzy po smrti předchozího vlastníka, aby nebyl zapomenut jeho věhlas. Jedno jméno mohlo být uděleno pouze jednomu žijícímu členu. Přezdívky byly časté a většinou vyjadřovaly nějakou fyzickou či psychickou zvláštnost či rys.

Nejvýznamnější jména byla ta získaná během hledání vizí na posvátné hlídce. Dívky i chlapci ve věku deseti let byli vysíláni do hor, kde drželi hlídku a půst trávající obvykle okolo čtyř dní, po němž se děti uchýlily k hlubokému spánku, v němž se jim mělo zjevit vidění. Pokud se jim ve snu během hlídky zjevilo zvíře nebo věc, bylo považováno za jejich posvátné jméno. První zmínka o událostech dějících se v horách byla až během tance válečného ducha, kdy ostatní členové kmene museli hádat podstatu jeho vidění. Občas se ve snu zvíře zjevilo nesoucí nějakou trofej, což napovídalo budoucím událostem. Pouze těm, kteří obstáli v ovládnutí strážného ducha, bylo povoleno přijmout tato jména. Mezi taková patří například jméno válečníka *Wisakēsit*, znamenající Mraky zahalující Slunce nebo *Himīn-ilpilp*, v překladu Červený vlk.

Strážný duch ale neznamenal jen získání jména. Výjev ze snu byl spojován s celým budoucím životem dítěte a každý obraz měl svůj význam přidělující vlastnosti jeho nositeli. Ti, jimž se nepodařilo strážného ducha ovládnout, byli považováni za nešťastné. Slunce, Měsíc, mraky, orel a sokol byli podmíněnými viděními pro možnost získání hodnosti šamana, ačkoli byl úzce spojován se všemi silami přírody.³⁰

3.3.3.3 Manželství

Nejčastější formou vztahů Nez Perce bylo manželství domlouvané rodiči. Rodina chlapce musela obdarovat otce dívky nějakým majetkem, nejčastěji pokrývkami či koni. Tento zvyk byl vynechán pouze ve výjimečných případech. Takové manželství mělo větší váhu a bylo žádanější než běžné manželství „koupí“.

Průměrný věk chlapců v době ženění byl čtrnáct let, dívky byly obvykle ještě o několik let mladší. Jediné omezení v uzavírání sňatků se týkalo všech v kvartérním příbuzenství. Sňatky byly ve většině případů exogamické. Ženy zajaté ve válce se stávaly řádnými manželkami zajatců. Manželství Nez Perce bylo mnohem častěji polygamní než monogamní. Muž měl obvykle jednu až čtyři manželky v závislosti na jeho majetku, atraktivitě a jeho činech.

³⁰ SPINDEN, Herbert J., pozn. 4, s. 247 – 250.

Ceremonie a oslavy se týkaly pouze první svatby. Nejstarší muž z rodiny nevěsty byl poslán do rodiny ženicha, kde domluvil veškeré náležitosti a cenu. Po svatbě byla ženichovou rodinou pořádána oslava s předáním darů. Nez Perce se řadí mezi patrilokální kmeny, ale vyskytují se zde i případy matrilokality.

Formální rozvody neexistovaly, a pokud se pár rozdělil (separoval), připadl veškerý majetek muži. Útěk byl častějším řešením než separace. V takovém případě utíkala manželka za milencem v nepřítomnosti muže s rizikem zabití jich obou. Dítě narozené mimo manželský svazek bylo považováno za neštěstí přinesené do manželské rodiny, a pokud byl otec dítěte znám, byl povinen s ní utvořit manželský svazek.³¹

3.3.4 Obydlí a stravování

Je možné rozlišit mezi čtyřmi druhy staveb používaných Nez Perce. Dlouhý společný dům do tvaru stanu A byl nejdůležitější z hlediska počtu v něm žijících rodin, dle zachovaného popisu Lewise a Clarka žilo v domě až okolo padesáti rodin.³² Druhá, typicky rodinná obydlí –týpí měla kuželovitý tvar a byla pokryta rákosovými rohožemi či bizoními kůžemi. V zimních měsících se zapouštěla několik desítek centimetrů pod zem.³³ Dalším typem stavby byly tzv. menstruační chýše. To byly kruhové stavby vyhloubené do země se vstupem po žebříku. Země v nich byla pokryta podložkami, uprostřed chýše bylo místo pro oheň, okolo kterého byly umístěny postele. Chlapci starší čtrnácti let a neoženění muži často spali v nízkých podzemních saunách. Ty byly stavěné na březích řek, aby umožňovaly snadný přístup k vodě. V jejich centru byly rozehřáté kameny, které se nahřívaly mimo budovu sauny. Jedinou nutnou výbavou bylo roucho na zahalení.

Strava Nez Perce se skládala z kořenů, bobulí a masa převážně vysoké zvěře a ryb. Nejdůležitější plodinou byl ladoník, výživný a sladký kořen, jedlý za syrova nebo vařený. Kořen smldníku, ceněný převážně pro svůj výskyt v jarních měsících, a levisie byly konzumovány stejným způsobem. Na území kmene rostlo velké množství bobulovitých rostlin, např. machovník, břestovec, rybíz nebo jahody. Tyto bobule se vařily, jedly za syrova nebo sušily do malých kruhovitých koláčků, které byly uchovávány na zimu. Mezi další plodiny patřila divoká cibule, divoká mrkev a slunečnicové semínko. Sběračství bylo výsadní povinností žen.

³¹ SPINDEN, Herbert J., pozn. 4, s. 250 – 251.

³² SPINDEN, Herbert J., pozn. 4, s. 247 – 252, 195 - 196.

³³ BEAL, Merrill D., pozn. 2, s. 8.

Velkou částí masité stravy tvořily ryby. Mezi nejčastěji lovené patřily různé druhy lososů a pstruhů, jejichž úpravou bylo grilování, pečení nebo vaření. Mezi lovená zvířata na území Nez Perce patřili převážně losi, jeleni a horské kozy. Lovci se na svých výpravách také vydávali na Velké pláň, kde lovili bizony. Všechny části masa byly zpracovány. Maso jelenů, losů a bizonů bylo sušeno a uchováváno na zimu v podobě tzv. jerky. Mezi delikatesy patřilo maso bobrů a vyder.³⁴

3.3.5 Koně

Koně se na území Nez Perce dostali na přelomu 17. a 18. století obchodem se Šošony nedaleko Fort Boise. Svůj původ mají ale ve Španělsku. Změnili život více, než jakýkoli jiný živočišný druh přejatý z cizích kultur. V období příchodu Lewise a Clarka se už Nez Perce zabývali rozsáhlým výběrovým plemeněním. Chovali mnoho typů a barev koní, ale známí se stali vyšlechtěním plemene Appaloosa. Jejich oči jsou kruhově ohraničeny bíle, nozdry a genitálie bíločernými nepravidelnými skvrnami. Kopyta se vyznačují bíločernými vertikálními čarami. Srst se barevně liší, stejně jako velikost jejich skvrn.

Nez Perce se u svých koní zaměřovali především na sílu, rychlost a hbitost. Tyto vlastnosti často měřili v závodech od několika set málo metrů až po téměř 20 kilometrů dlouhé tratě. Velkou oporou se koně také stali v průběhu války v roce 1877. S příchodem přistěhovalců se velká stáda koní zmenšila z důvodů oplocení ploch pro pastvu domestikovaných zvířat. Zájem o Appaloosu vzrostl opět až během 30. let 20. století.³⁵

3.3.6 Náboženství a mytologie

Náboženské smýšlení Nez Perce se vyznačovalo jednoduchostí a svobodou. Nedochovaly se žádné písemné zmínky o kosmogonických mýtech. Stvoření světa považovali Nez Perce za samozřejmost a hory, údolí a veškeré přírodní úkazy za existující již od počátku věků. Neměli žádné představy o tvaru země. Jejich představa světa byla animistická, dle nichž měly stromy, řeky a všechny ostatní přírodní objekty duši. Tyto duše neměly žádná jména a povahou se lišily.

³⁴ SPINDEN, Herbert J., pozn. 4, s. 200 – 206.

³⁵ NATIONAL HISTORICAL PARK, NATIONAL PARK SERVICE a U.S. DEPARTMENT OF THE INTERIOR. *Nez Perce*. 16 s., s. 16.

Příchod lidí na zem je dle mýtů oznamován kojotem, vůdcem živočišné říše, který měl ostatním zvířatům oznámit jejich příchod z podsvětí. Postava kojota, kulturního hrdiny, se objevuje v polovině známých mýtů, je často doprovázen liškou, která má schopnost jej oživit. Jediným zvířetem podobného významu a síly jako měl kojot, byl bobr.

Mytologie Nez Perce se také často zmiňuje o nadpřirozených bytostech, jakými jsou příšery, obři a trpaslíci, ale nejsou nijak spojovány s územím, na kterém žili. Lovci bizonů ze svých výprav přinášeli zmínky o obřích kanibalech, u nichž se věřilo, že byli vyhlazeni kojoty. Objevují se i zmínky o mužičcích, ne větších než 60 centimetrů, kteří odpovídali na volání zbloudilých a ztěžovali jim cestu. Povídky, ve kterých se objevuje člověk, jsou zcela výjimečné.

Dalším z často uctívaných objektů bylo Slunce, považované za znamení moudrosti a patrona šamanů a náčelníků. V jednom z mýtů se uvádí, že Slunce promluví k šamanovi „Tvá znalost bude přesně jako mé světlo“ vyjadřující věštbu o jeho budoucí síle. I přes oblíbenost Slunce a jeho význam mělo jen malý vliv na umění.

Snahy o přivolání štěstí se různily. Před odchodem na lov si chlapci a muži dopřáli saunu nebo věšeli jelení paroží a kopyta do korun stromů. Kamenné talismany, medvědí drápy nebo vlčí zuby si členové kmenu věšeli na krk.

Sny byly pro Nez Perce formou komunikace mezi materiálním a spirituálním světem. Byly zpívány písně, které měly zaručit přítomnost snů během spánku a není pochyb o tom, že šamani využívali hypnózu a to převážně při tanci strážného ducha.

Kazatel Smohalla, z rodu Shahaptian, vybudoval tzv. Snové náboženství. Faktory vracející se k primitivní víře popsal ve dvou bodech. První jako animistickou koncepci světa vytvořenou v Matce Zemi, tu druhou jako důležitost snů, jež byla metodou udržení komunikace s přírodními silami a vůlí.³⁶

³⁶ SPINDEN, Herbert J., pozn. 4, s. 258 – 270.

4 Setkání s „bílým“ člověkem

Prvnímu reálnému kontaktu mezi Nez Perce a bělochy předcházeli jejich vliv a působení na celý kontinent. Ten přinesl mnoho výhod, ale také nevýhody v podobě neštovic mezi lety 1780 a 1800. Příchod Lewisovy a Clarkovy družiny roku 1805 značně ovlivnil život Nez Perce na dalších 70 let.³⁷

4.1 Nemoci

Nemoci hrály v osídlování severní Ameriky nevyvratitelně velkou roli. Objevuje se mnoho rozdělení, ale mezi nejpoužívanější patří rozdělení na kontaktní (davové) a vektorové (patogenní) choroby.

Všudypřítomné kontaktní choroby jsou přenášeny mezi lidmi jejich tekutinami, jako jsou krev, výkaly a drobné kapičky vypuštěné při kýchání a smrkání. Mezi takové choroby patří např. spalničky, neštovice, chřipka, tuberkulóza, cholera a HIV/AIDS.

Vektorové choroby jsou mnohem starší a také geograficky odlišné. Jsou mnohem častější v tropických oblastech, kde mouchy tse-tse a komáři, přenášející např. trypanozomu a spící nemoc, přežívají celý rok. Mezi další vektorové nemoci patří žlutá horečka nebo malárie.

Vektorové a kontaktní nemoci mají jedno společné, téměř neexistovali v tzv. Novém světě před příchodem Kryštofa Kolumba. Lidé z Evropy si na tyto choroby vypěstovali obranný mechanismus, který indiáni v Novém světě postrádali. Celkové odhady rozsahů ztrát z důvodu nemocí mezi lety 1500 a 1900 se výrazně liší, historikové se domnívají, že nemoci způsobily 50 – 95 % úpadek původních obyvatel.³⁸

4.2 Vliv Lewise a Clarka

První objev území severozápadního Pacifiku je datováno k 20. září roku 1805, kdy výprava, vedená Meriwetherem Lewisem a Williamem Clarkem, překročila průsmyk Lolo v pohoří Bitterroot.³⁹ Lewis a Clark narazili na tři chlapce Nez Perce, kteří poté, co je spatřili, pospíchali oznámit přítomnost bělochů svému kmeni přebývajícimu na prériích Weippe. Chlapci byli zastaveni a byl jim předán první dárek, malý kousek bílé mašle. Výprava byla ve velmi špatném stavu, vyhladovělá a zmrzlá. Členové Nez Perce je přivítali a pohostili lososem a bobulemi. V kmeni jejich

³⁷ WEST, Elliott., pozn. 12, s. 20.

³⁸ WEST, Elliott., pozn. 12, s. 52 - 54.

³⁹ HARRIS, Elizabeth a Joyce MCFARLAND., pozn. 5, s. 2.

přítomnost vyvolala diskuzi v čele s Twisted Hair, The Cut Nose a Red Grizzly Bear, zda přítomné vítat, či je zabít. Rozhodnutí ovlivněné touhou po získání střelného prachu, dělových koulí a zbraní, které by ochránily jejich rodiny, bylo ve prospěch výpravy⁴⁰. Lewis a Clark rozdali dary – mírové medaile, dvě americké vlajky a tabák a poté odešli.⁴¹

V květnu roku 1806 se Lewis a Clark vrátili na území Nez Perce na více než měsíc. Po jejich příchodu byla svolána rada v čele s válečným vůdcem Nez Perce The Broken Arm na jedné straně a výpravou Lewise a Clarka na straně druhé. Podstatou jednání bylo sjednání míru na obou stranách a obchod. Lewis a Clark radu považovali za projev přátelství a dobré vůle. Bílí muži byli The Broken Armem ujištěni, že „jsou si plně vědomi výhod míru a oni (běloši) si tak mohou být jisti jejich nejvroucnějším spojením a podporou“.

Nez Perce očekávali americké agenty, kteří by následovali sliby Lewise a Clarka, ve smyslu, ve kterém jim porozuměli.⁴² V srpnu roku 1812 přišel s návrhem na obchod Američan Donald McKenzie, vůdce Astorovy operace, která měla za úkol pozvednout postavení firmy s kožichy John Jacob Astor's Pacific Fur Company. Spolu s nabídkou přinesl i velké množství zboží, které ale příslušníci kmene Nez Perce vzápětí odmítli, poté co zjistili, že se obchod týká pouze výměny zboží za bobří kůže. Očekávání na obou stranách se nenaplnila.⁴³ Z obavy o své bezpečí kvůli nevydařenému obchodu postavili Nez Perce pevnost na soutoku řek Columbia a Snake.

I přes to, že Nez Perce si čím dál více zvykali žít po boku s americkými bělochy, k dalšímu oficiálnímu obchodnímu setkáním došlo znovu až roku 1827. Britové chtěli těmto obchodům zabránit, ale došlo pouze k navýšení cen zboží Nez Perce. Pro bílé byli nejpožadovanějším artiklem koně, tašky, oblečení, maso a deky na sedla. Toto zboží bylo měněno převážně za zbraně a střelný prach, často ale také za věci osobní potřeby, lana a tabák. Tyto obchody zvýšily úroveň Nez Perce a zlepšili pozici jak u jejich přátel, tak i nepřátel.

Roku 1842, doktor z New Yorku Elijah White odjel na soutok řek Columbia a Snake, aby se setkal s nativními vůdci. Jeho cílem je bylo přesvědčit, aby přijali základní pravidla, která měla zavést stabilitu, ochránit bílé, kteří na jejich území přišli

⁴⁰ WEST, Elliott., pozn. 12, s. 20 - 21.

⁴¹ JOSEPHY, Alvin M. *The Nez Perce Indians and the opening of the Northwest*. Boston, Mass: Houghton Mifflin, 1997, xx, 705 p. ISBN 03-958-5011-8, s. 8.

⁴² WEST, Elliott., pozn. 12, s. 20 - 22.

⁴³ JOSEPHY, Alvin M., pozn. 41, s. 46.

nebo tam již žili a podpořit osídlení a rozvoj. Sešlo se 22 náčelníků Nez Perce v čele s Red Grizzly Bearem. Whiteova strategie byla uvést se jako ochránce proti jakékoli hrozbě ze strany bělochů. To mu otevřelo cestu k jeho hlavnímu cíli, ustanovení práv na ochranu misionářů a příchozích bělochů. Jeho výčet se skládal z 11 bodů.⁴⁴

- 1) Kdokoli záměrně zabije, bude pověšen.
- 2) Kdokoli zapálí cizí příbytek, bude pověšen.
- 3) Kdokoli zapálí přístavek, bude uvězněn na 6 měsíců, dostane 50 ran a bude muset uhradit celou škodu.
- 4) Kdokoli z neopatrnosti podpálí dům, bude muset uhradit škody.
- 5) Pokud někdo vstoupí bez pozvání do cizího příbytku, náčelník je potrestá podle vlastního uvážení. Veřejné místnosti jsou výjimkou.
- 6) Pokud někdo něco ukradne, musí vrátit dvojnásobek ceny zcizené věci a bude potrestán 25 nebo 50 ranami, dle její hodnoty.
- 7) Pokud si někdo vypůjčí bez povolení koně, nebo jakoukoli jinou věc, bude muset zaplatit za její užívání a obdrží mezi 20 až 50 ranami, dle uvážení náčelníka.
- 8) Pokud někdo vstoupí na pole, poškodí plodiny nebo poničí plot tak, že koně nebo dobytek napáchají škodu, bude ji muset uhradit a za každou část oplocení získá 25 ran.
- 9) Pouze ti, jež se živí lovením zvěře, mohou vlastnit psa. Pokud pes zabije domestikovanou zvěř, je jeho majitel povinen uhradit škodu a zabít psa.
- 10) Indián, který pozvedne zbraň proti bílému, musí být potrestán náčelníkem, pokud tak učiní bílý muž proti indiánovi, musí být nahlášen Dr. Whiteovi, který zjedná nápravu.
- 11) Pokud indián poruší pravidla, bude potrestán náčelníkem, pokud je poruší běloch, bude nahlášen agentovi a ten jej příkladně potrestá.⁴⁵

Red Grizzly Bear zvážil a projednal pravidla s ostatními členy kmene a nabídku, kterou vnímal jako počin přátelství, přijal. White však požadoval od Nez Perce ještě jednu věc. Dle Whitea je vláda považovala z hlediska moci a identity za seskupení několika nezávislých skupin a nevěděla, jak s nimi jednat. Požadoval, aby byl ustálen nejvyšší náčelník celého kmene, který bude mluvit za všechny členy Nez Perce

⁴⁴ WEST, Elliott., pozn. 12, s. 20 - 31.

⁴⁵ JOSEPHY, Alvin M., pozn. 41, s. 229.

a náčelník pro každou z vesnic s pěti pomocníky, kteří budou uplatňovat jeho příkazy. Pro velké zmatení a nepochopení důvodů si Nez Perce do svého čela vybrali mladého, nezkušeného náčelníka Elice, který ale díky svému vzdělání v kanadské misionářské škole ovládal velmi dobře anglický jazyk. I přesto Nez Perce ušel opravdový záměr Whitea. White tak bez jakékoli pravomoci ustanovil první zákony mezi bělochy a Nez Perce.⁴⁶

4.3 Průnik křesťanství

Nez Perce očekávali dle domluvy s Clarkem a Lewisem nejen obchodní kontakty, ale i náboženské misionáře. Ti ale dlouho nepřicházeli. Roku 1825 vyslali britští agenti dva syny vůdců kmene Kootenai a Spokan do anglikánské školy. Ti se vrátili zpět po čtyřech letech s kopiemi Bible krále Jakuba, Nového zákoníku a Knihu společných motliteb. Jeden ze synů, Spokan Garry, byl velice dobře přijat, četl biblické pasáže, zpíval chvalozpěvy a přednášel o křesťanském nanebevzetí. Indiáni z dalekého okolí, včetně Nez Perce si byli poslechnout Spokan Garryho, aby předali učení o Bohu, jeho nebi a peklu a Desateru dál.⁴⁷ I přesto, že se náboženství Nez Perce od křesťanství výrazně lišilo, bylo stejně jako společnost přizpůsobivé, otevřené inovacím a tak setkání se zvyky bílých přinášela mnoho otázek. Pro indiány náboženství bílých znamenalo převážně blahobyť, který chtěli získat.

Roku 1830 za vlády prezidenta Andrewa Jacksona⁴⁸ Kongres schválil návrh podaný prezidentem Jamesem Monroem – tzv. Indian Removal Act (Zákon o přemístění Indiánů), který nařizoval odsun všech indiánů na západ od řeky Mississippi. To znamenalo přesun téměř sto tisíc Indiánů během osmi let.

Na začátku podzimu roku 1831 dorazili čtyři indiáni a jeden zaměstnanec Americké kožešinové společnosti do St. Luis, kde navštívili Williama Clarka v naději, že se domluví na vyslání mise na jejich území. To se brzy rozkřiklo mezi náboženskou společností St. Luis. Dle Williama Walkera, který slyšel tuto žádost od Clarka, indiáni tvrdili, že jim bílý člověk vysvětlil, že jejich způsob uctívání znepokojuje Boha a ujistil je, že jim ukáže knihu, která je přivede na správnou cestu k získání Boží přízně a přístupu do země Boží po smrti. A tak se indiáni na zasedání rozhodli tuto knihu najít a přivést ji zpět. Domů ale nedorazil ani jeden.

⁴⁶ WEST, Elliott., pozn. 12, s. 31 - 33.

⁴⁷ JOSEPHY, Alvin M., pozn. 41, s. 86.

⁴⁸ *The White House – Andrew Jackson* [online]. [vid. 4. 11. 2014]. Dostupné z: <http://www.whitehouse.gov/about/presidents/andrewjackson>

První misionáři, kteří přišli r. 1834 mezi Nez Perce byli protestanti Jason a Daniel Lee. Nez Perce to považovali za vyslyšení jejich požadavku z roku 1831, ale brzy zjistili, že Leeovi jen procházejí. O rok později vyslala The American Board of Commissioners for Foreign Mission (Americká rada vládních komisařů pro zahraniční mise) presbyteriány Samuela Parkera a Marcuse Whitmana na území dnešního Oregonu. Oba byli tak nadšení přátelstvem a zájmem Nez Perce, že Whitman odjel domů s dvěma chlapci z kmene, které pokřtil Richard a John. O rok později se Whitman vrátil s manželkou Nacissou, Johnem a Richardem a dalším misionářským párem, Henrym a Elizou Spaldingovými. Zájem o misionáře byl nejen mezi Nez Perce, ale i v kmeni Cayuse a tak se se misionářské páry rozhodli rozdělit. Whitmanovi odjeli s Cayouse a Spaldingovi následovali Nez Perce do zátoky Lapwai (místo motýlů).⁴⁹

Spalding postavil prostornou budovu sloužící ke mším. Jeho žena zorganizovala školu, kterou navštěvovali převážně děti, ženy a několik starců, kteří doufali ve zvýšení postavení v kmeni. Pro mladé dívky byly zřízené třídy, kde se učily šít a asistovat při domácích pracích v rodinách bělochů. Necelé tři měsíce poté poslali manželé domů dopis o svém úspěchu v počtu návštěvnosti školy i mší. Brzy na to se Spalding rozhodl, že Boží slovo se bude šířit mnohem rychleji, pokud bude v jejich vlastním jazyce. Se svou manželkou vytvořili abecedu a vydali osmistránkovou knihu, vůbec první publikaci v severozápadním Pacifiku. Tu následovalo Matoušovo evangelium a vytištění Whiteových zákonů.⁵⁰

Očekávání misionářů a Nez Perce se ale značně lišilo. Nez Perce chtěli získat posvátné spojení, aby mohli zvýšit svou vlastní duchovní sílu. Nechtěli se ale vzdát polygamie a života na milovaném území. Naopak pro misionáře bylo největší frustrací, že se indiáni viděli jen v dobrém. Navrhovali jim, aby přiznali, že jsou nenapravitelně zkažení, odsouzení k peklu (koncept, který nemá žádný původ v tradicích a náboženství Nez Perce) dokud nepřiznají vlastní chyby a nenabídnou své duše Kristovi - spasiteli. To se však indiánům nelíbilo.

Misionáři měli pro své výpravy pět specifických cílů. Indiáni měli přijmout anglosaské zákony a vládní principy. Museli přijmout etiku tvrdé práce pro své vlastní dobro, což v jejich případě bylo vyměnění lovu za práci na farmě. Dále se museli vzdát kolektivního vlastnictví země a věcí ve prospěch osobního vlastnictví a shromažďování majetku. Museli se přizpůsobit evropskému vzhledu a poslední, který měl sloužit

⁴⁹ WEST, Elliott., pozn. 12, s. 35 - 45.

⁵⁰ JOSEPHY, Alvin M., pozn. 41, s. 159 - 161.

k naplnění všech předchozích, bylo přijmutí vzdělání bílých, začínající učením se angličtiny. Všechny tyto cíle měli vést k vytvoření dobrého křesťana a Amerického občana.⁵¹

Otevření západu pro misionářské výpravy ale znamenalo velký příliv bílých lidí, což značně znepokojovalo Nez Perce, Cayuse i další sousední kmeny. Během roku 1842 se výrazně snížila docházka do škol i na mše, vyskytlo se několik povstání proti Spaldingovi a jeho ženě. Obdobná povstání se odehrála i v kmeni Cayuse. Tato povstání vedla Whitea k sepsání prvních práv mezi bělochy a indiány na ochranu života a majetku. Během migrace bělochů se mezi indiány rozmohlo několik chorob, s nimiž se byli schopni vyrovnat jen bílí. To vzbudilo ještě větší nevoli mezi indiány, kteří začali bílé podezřívat z plánovaného útoku na jejich kmeny. Situace vyústila 29. listopadu 1847, kdy indiáni zabili Narcissu a dalších 11 mužů, mnoho bílých drželi v zajetí. Z tohoto pohledu se jeví misionářské výpravy z velké většiny jako neúspěšné.⁵²

4.4 50. až 70. léta 19. Století

50. až 70. léta 19. století – 20 let, které přinesly Nez Perce největší změny. V historii USA jsou 60. léta známá především občanskou válkou, díky které se události na západním pobřeží dostali do pozadí. Tato léta přinesla Nez Perce podepsání několika dohod o přemístění do rezervací, vnitřnímu roztržštění kmene na dvě skupiny a utlačování bílými, které nakonec vyústilo ve válku.

4.4.1 Rok 1855

Na sklonku 50. let 19. století populace bělochů na území Nez Perce neustále rostla, což směřovalo k ukončení domluvy mezi Velkou Británií a Spojenými státy americkými o společném obsazení území a to vyvolalo otázku osobního vlastnictví, které ustanovila Oregonská smlouva z roku 1846. Nová hranice vedla podél 49. rovnoběžky, procházela středem úžiny Juana de Fucy a Vancouverský ostrov přenechávala v rukou Velké Británie.

Oregonský dotační akt senátora Linna z roku 1850 sliboval nelegálním usedlíkům určitý kus území, nově přichozím během dalších tří let pak poloviční část. To přivedlo na toto území velké množství lidí z východu severní Ameriky a Kalifornie, což ale zapříčinilo velký problém. Bílí imigranti se nemohli usídlit nikde do té doby, než ve

⁵¹ WEST, Elliott., pozn. 12, s. 44 - 51.

⁵² JOSEPHY, Alvin M., pozn. 41, s. 251 - 252.

Washingtonu právoplatně vyřešili situaci s indiány v zemi. Dle „práva na objev“, vzniklého s prvním kontaktem Evropanů v Americe, měl první příchozí výhradní právo na objevování spatřeného území. To dle Johna Marshalla, předsedy Nejvyššího soudu, znamenalo pro indiány nejen ztrátu možnosti prodat svou půdu někomu jinému než objeviteli, ale zároveň ztrátu veškerých vlastnických práv.

V letech 1853 a 1854 Isaac Ingalls Stevens, guvernér teritoria Washington a vedoucí Úřadu pro indiánské záležitosti v téže oblasti, doufal, že zvýší imigraci získáním země indiánů. Na místo odsunutí indiánů do vzdálených území, se kterým by nesouhlasili, je chtěl Stevens zanechat na vlastním území, které by ale drasticky zmenšil a tím vytvořit první rezervace. Brzy však přišel na to, že nebude schopen vytvořit rezervaci náhorní plošiny bez toho, aby odsunul některé bílé neoprávněné obyvatele.

Roku 1855 se Stevens rozhodl vytvořit velký region od Pugetova zálivu až po montanské pláň, kde vytvořil několik malých rezervací pro téměř všechny indiány z okolí Pugetova zálivu. Indiánům byla slíbena možnost lovu, rybaření a sběru mimo své rezervace v místech, kde nežili bílí.⁵³ Nez Perce a okolní kmeny se doslechli o Stevsových zásadách a rozhodli se sejít v květnu na tradiční radě v Mill Creek. To bylo první oficiální zasedání vlády a kmenů náhorní plošiny.⁵⁴

Nez Perce tvořili na zasedání téměř polovinu všech zúčastněných. Jejich příjezd do Mill Creeku byl dramatický a na rozdíl od ostatních kmenů, které se distancovaly, vyjádřili vládě podporu, ale pouze za předpokladu, že s nimi budou jednat narovinu. Stevensův plán vycházel z Whiteova z roku 1842. Měl indiány chránit před bělochy, zajistit dětem vzdělání, dospělým vlastní půdu, na které by se naučili pracovat, každoroční platby a přiděl zboží. Na oplátku požadoval jejich zemi.⁵⁵

Stevens chtěl vytvořit dvě rezervace, větší, která by se nacházela převážně na území Nez Perce a kam by byly přesunuty kmeny Cayuse, Wallawalla a Umatilla. Menší, mezi řekami Kolumbie a Yakima, by byl domovem pro Yakima a mnoho menších kmenů.⁵⁶ Pro všechny kromě kmenů Yakima a Nez Perce to tak znamenalo opustit své rodné území. Jediný, komu se toto rozdělení zamlouvalo, byl náčelník Nez Perce, který konvertoval ke křesťanství, známý jako Lawyer. Stevens přikládal jeho slovům mnohem větší váhu, než ve svém kmeni doopravdy měl.

⁵³ WEST, Elliott., pozn. 12, s. 52 - 74.

⁵⁴ JOSEPHY, Alvin M., pozn. 41, s. 317-319.

⁵⁵ WEST, Elliott., pozn. 12, s. 52 - 74.

⁵⁶ BEAL, Merrill D., pozn. 2, s. 26.

Pár dní po prvním návrhu přišla vláda s možností vytvořit Cayuse, Wallawalla a Umatilla jejich vlastní rezervaci s dalšími výhodami. Ti souhlasili. Téměř na konci několikadenního zasedání přijel vysoce postavený náčelník Nez Perce, Looking Glass. Ten se zhrozil, co jeho lidé odsouhlasili, ale i přesto dne 11. června 1855 podepsaly kmeny s vládou 2 dohody o rezervacích.

Stevens měl svou taktiku dobře promyšlenou. Nez Perce byl největší, nejsilnější a také nepřátelštější kmen na zasedání a proto jim měl být odebrán jen malý kus jejich země. Stevens věřil, že indiánští vůdci jsou schopni zajistit dodržení sepsaných smluv tak, jak to bylo běžné ve světě bílých. Někteří vůdci však během následujících let zpochybňovali, že podepsali s vládou dohodu, kterou jim Stevens předložil nebo nebyli schopni přesvědčit své lidi. Ke konfliktu došlo už v listopadu roku 1855, kdy vojsko pod vedením majora Gabriela Rainse vtrhlo na území Yakima, jejichž vůdce smlouvu nepodepsal a odmítl se přemístit. Boj trval po dobu tří let. Nez Perce se drželi stranou a z důvodu vlastní ochrany zůstali neutrální. Old Joseph (Nez Perce) o Stevencově dohodě řekl, že ji neporozuměl tak, jak byla myšlena a že Lawyer jednal nezákonně. Rok 1855 vytvořil dvě názorově protichůdné skupiny, jednu, která podporovala dohodu a druhou, která se od ní distancovala.⁵⁷

4.4.2 Zlatá horečka

Roku 1859 obchodník Elias D. Pierce vyrýžoval zlato v severní části rezervace Nez Perce podél řeky Clearwater. Ještě tentýž rok se vrátil zpátky a v potoce, který nazval Orofino (ze španělštiny – dobré zlato)⁵⁸ našel spoustu velmi kvalitního a lehce dostupného zlata. To bylo na severozápadě Spojených států ojedinělé, protože jediný, nepříliš uspokojivý výskyt zlata byl nedaleko Colville ve Washingtonu.⁵⁹

Zlatokopové, kterých bylo již v prvním roce více než deset tisíc, se k potoku Orofino dostávali parníkem, který stavěl na místě, kde se řeka Clearwater vlévala do řeky Snake.⁶⁰ Tam brzy vzniklo město s názvem Lewiston, zhruba 17 kilometrů daleko od rezervace Nez Perce v Lapwai⁶¹. Díky orné půdě a rozsáhlému množství dřeva se

⁵⁷ WEST, Elliott., pozn. 12, s. 52 - 74.

⁵⁸ *Princeton – Orofino, Idaho* [online]. [vid. 3. 11. 2014]. Dostupné z: https://www.princeton.edu/~achaney/tmve/wiki100k/docs/Orofino,_Idaho.html

⁵⁹ WEST, Elliott., pozn. 12, s. 75 - 80.

⁶⁰ BEAL, Merrill D., pozn. 2, s. 29

⁶¹ WEBBER, Bert., pozn. 10, s. 48.

město rychle rozrůstalo. Zlatokopové potřebovali obživu, což přivedlo na území Lewistonu velké množství farmářů s ovci, dobyt看em a koňmi.

Zlatá horečka, dle dohody z roku 1855 byla ilegální. Žádný neoprávněný běloch na území Nez Perce nesměl. Andrew J. Cain, agent Nez Perce, se tuto situaci pokoušel zastavit. Zažádal si o pomoc vojsk, ale než dorazilo, zlatokopové z Walla Walla přinesli zlatý prach v hodnotě \$1000. To mezi zlatokopy vzbudilo takový zájem, že nepřilíš početné vojsko je nemohlo zastavit.

Nez Perce na situaci reagovalo různě. Odpůrci dohody z roku 1855 byli naštvaní a obávali se válečného konfliktu, naopak zastánci dohody využili situace. Reuben si otevřel převoz, jiní zastánci dohody z kmene řezali dříví pro parní lodě. Velký příliv bílých znamenal i vliv jejich kultury na Nez Perce. Na hranicích rezervace byla prodáváná whisky a dle záznamů obchodníka Roberta Newella byli Nez Perce neustále opilí se slovy, že co vydrží bílí, oni vydrží též.⁶²

4.4.3 Rok 1863

Vláda Spojených států neschválila dohodu z roku 1855 až do roku 1859, díky tomu byly slíbené platby vypláceny až od roku 1860.⁶³ Příliv lidí způsobený zlatou horečkou, nedodržení hranic rezervace a další body dohody z roku 1855 vnímalo část kmene Nez Perce jako nesmírnou zradu. Část kmene, která dohodu podporovala, mezi níž byl např. i Reuben, byla s vládou ochotna nadále spolupracovat. Na zasedání v listopadu roku 1861 vládě sdělili, že jsou plně spokojeni se zlatokopy, protože jim vynášeli velké peníze.

Problémy Nez Perce se nenesly pouze v rovině ekonomické a politické, ale zároveň i v rovině spirituální. Tajemný prorok, který přijal jméno Dreamer (Smohalla) získal velký respekt pro své schopnosti předvídání. Jeho víra byla založena na tradičním způsobu života. Koncem 50. let zmizel z podvědomí a Nez Perce věřili, že před svým návratem přežil těžké zranění nebo i smrt. Tím měl získat božskou moc, Stvořitel s ním komunikoval ve snech a on jeho zprávy sděloval svému lidu. Podstatou jeho učení bylo, že země, božský výtvar, byla dokonalá tak, jak ji lidé kdysi objevili a je proti přírodě do ní jakkoli zasahovat. Dle něj byl každý indián šťastný, dokud nepotkal bílého muže, on sám ztratil většinu své rodiny kvůli „bílým“ nemocem.

⁶² WEST, Elliott., pozn. 12, s. 75 - 80.

⁶³ BEAL, Merrill D., pozn. 2, s. 28 - 29.

I přesto, že jih rezervace byl bělochy ještě stále téměř nedotčen, sever zažíval opak. Na počátku roku 1860 zde nebyl téměř žádný běloch, o rok později jich tu bylo více než 15 000, což bylo několikrát tolik, co členů Nez Perce dohromady. Roku 1862 generál Benjamin Alvord založil pevnost Lapwai, což v náčelnících vzbudilo naději na možnost ochrany. V květnu téhož roku napsal oregonský senátor James S. Nesmith do Senátu Spojených států. Jeho myšlenka ochrany spočívala ve zmenšení velikosti rezervace. Od Nez Perce chtěl, aby podepsali další dohodu. Rada kvůli této záležitosti byla svolána v květnu 1863. I přesto, že přijeli jen podporovatelé dohody, jejichž vůdcem byl Lawyer, rozhodl se vrchní dozorce Úřadu pro indiánské záležitosti na washingtonském území Calvin H. Hale radu zahájit. Vysvětlil zde své požadavky na snížení území výměnou za ozbrojenou ochranu nové, výrazně menší rezervace. K velkému překvapení Halea se Lawyer k dohodě vyjádřil negativně. S odkazem na smlouvu z roku 1855, jejichž většina pravidel byla porušena, neviděl důvod k přetrvávající důvěře. Během dalších dnů na radu dorazili i odpůrci smlouvy. Hale se snažil dostat některé z členů Nez Perce na svou stranu mimo hlavní část zasedání rady, ale nikdy nezískal otevřené vyjádření podpory. A tak 5. června 1863 Nez Perce dohodu společně zamítli. O pár dní později, 9. června se 52 členů Nez Perce rozhodlo smlouvu podepsat. To Haleovi stačilo k zabránění téměř 90 % území, které jim bylo slíbeno dohodou z roku 1855.⁶⁴ Většina zabraného území patřila odpůrcům smlouvy, což způsobilo ještě silnější nevoli mezi skupinami pro a proti smlouvě.⁶⁵

Během americké občanské války tak bylo učiněno více k začlenění západu než v jakékoli jiné srovnatelné době. Během šesti týdnů roku 1862 Kongres schválil a prezident Lincoln podepsal tři návrhy zákona, které urychlily jeho osídlení. Jako první tzv. Homestead Act (Zákon o hospodářství)⁶⁶, který nabízel 160 akrů půdy každému dospělému, který by na ni farmařil nebo ji jinak zveleboval. Dalším byl Pacific Railroad Act (Zákon o tichomořské železnici)⁶⁷, který povoloval výstavbu železničního spojení mezi středozápadem a pobřežím Tichého oceánu. Tím třetím byl Morrill Land Grant Act (Morrillův zemědělský grant)⁶⁸, který slíbil vyřešit problém farmaření na neznámém území pomocí financování zemědělského vzdělávání.⁶⁹

⁶⁴ WEST, Elliott., pozn. 12, s. 80 - 87.

⁶⁵ HARRIS, Elizabeth a Joyce MCFARLAND., pozn. 5, s. 3.

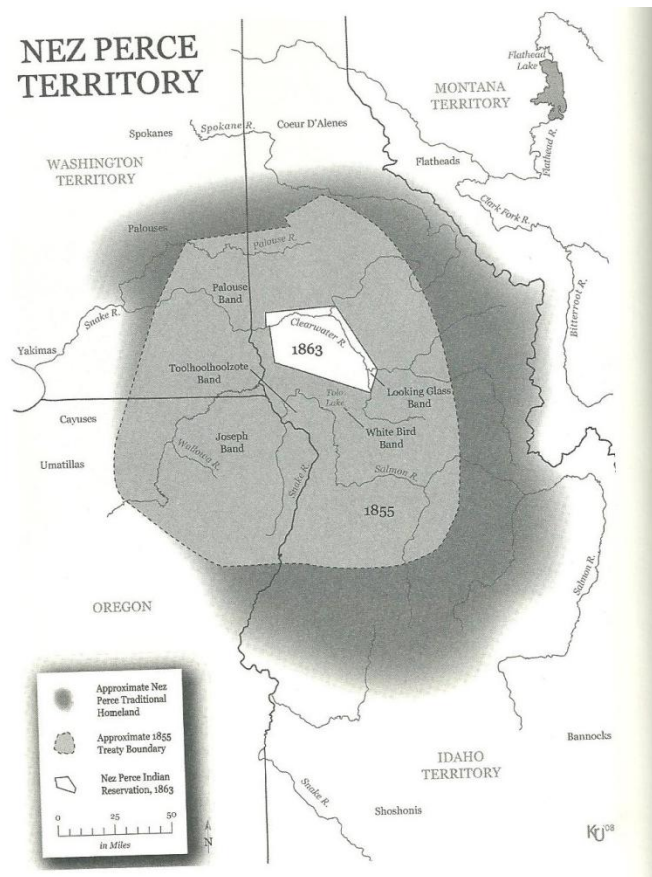
⁶⁶ Překlad autorky.

⁶⁷ Překlad autorky.

⁶⁸ Překlad autorky.

⁶⁹ WEST, Elliott., pozn. 12, s. 88 - 97

Dohoda z roku 1863 a její dodatky v roce 1868 neznamenala jen územní ztráty. Byla zároveň i dalším velkým rozporem mezi členy Nez Perce. Old Joseph roztrhal svůj léta střežený Nový zákon na protest a jako symbol ukončení jakékoli spolupráce mezi ním a bělochy.⁷⁰



Obrázek 1: Změny území Nez Perce z let 1855 a 1863 (zdroj: WEST, Elliott., pozn. 12, s. 6.)

⁷⁰ BEAL, Merrill D., pozn. 2, s. 31.

5 Nejvýznamnější událost v dějinách Nez Perce

5.1 Předcházející události

Trvalo čtyři roky, než senát schválil a prezident Andrew Johnson podepsal smlouvu z roku 1863.⁷¹ Názory na tuto smlouvu se však během let poněkud změnily. Na počátku smlouvu odmítaly více než dvě třetiny Nez Perce, o více než deset let později se tato část změnila na necelou polovinu. Jedním z důvodů změny názoru bylo uvědomění si, že bílí Američané z jejich území neodejdou. Naopak. Jejich populace radikálně rostla, od roku 1860 do roku 1876 se zvětšila z 64 000 na více než 400 000. Mezi Nez Perce se zvýšila školní docházka z 25 % k téměř 100 %, na 50 rodin žilo v běžných domech, a navzdory suchům byli Nez Perce schopni vyprodukovat dostatek obilí a zeleniny, aby uživili své rodiny a část prodali. Téměř pět set členů Nez Perce přejalo bělošský styl oblékání. K roku 1877 většina Nez Perce praktikovala křesťanství, z nichž kolem devíti set bylo Presbyteriánů. Během zlaté horečky se Nez Perce stali menšinou na vlastním území, tato situace se během pár let významně změnila a k roku 1877 byli ti, jež se řídili tradicemi minoritou mezi svými vlastními lidmi.

Roku 1865 na popud senátora Jamese R. Doolittla vytvořil Kongres Indian Peace Commision (Komisi indiánského míru)⁷². Jejich dlouhodobým cílem bylo zaopatřit a civilizovat indiány a tím zajistit mír a bezpečí pro bílé. Na kongresu roku 1871, chvíli na to, co John B. Monteith, Presbyteriánský ministr, převzal vládu nad Lapwai, byl učiněn velký krok. Kmeny přestaly být považovány za nezávislé národy. Což znamenalo konec vyjednávání státních složek o tom, kde a jak budou indiáni žít a jaké budou povinnosti jejich vlády. Toto rozhodnutí znamenalo pro indiány ztrátu jakékoli získané politické nezávislosti. Rezervace, nyní s přísným dohledem, měly chránit bílé před nájezdy indiánů a indiány před zánikem vlastní populace. I přesto, že indiánům bylo povoleno lovit a rybařit mimo území vlastních rezervací, jejich pravá podstata byla jediná – kulturní transformace.

Deset let po podepsání smlouvy z roku 1863 vydal prezident Ulysses S. Grant rozkaz, který rozděloval území Nez Perce. Nejsnáze přístupné přisoudil Nez Perce, to daleké ve vysokých horách bílým mužům. Toto rozhodnutí nevyhovovalo ani jedné straně. To přineslo opětovnou nevoli vůči smlouvě. Skupina v čele s náčelníkem Josephem (indiánským jménem Heinmot Tooyalakekt, v překladu znamenající Hrom

⁷¹ JOSEPHY, Alvin M., pozn. 41, s. 447

⁷² Překlad autorky.

putující k vznešenějším horským výšinám)⁷³ a dalšími odpůrci smlouvy vzdorovali, že smlouva podepsaná jinými členy Nez Perce se na ně nevztahuje. Monteith, který vyjadřoval podporu Nez Perce napsal do Washingtonu, že jejich území nikdy nemělo být otevřeno bílým. To prezidenta Granta vedlo k ustanovení Wallowa jako rezervace potulných indiánů Nez Perce a na nařízení na přesun bílých z jejich území. Jenže ještě tentýž rok změnil Monteith svůj postoj. Dle něj by měli být všichni Nez Perce nuceni přejít do jednotné rezervace co možná nejdříve.

Roku 1875 poslal brigádní generál Oliver O. Howard dvě roty k udržení pořádku v údolí Wallowa, nelíbilo se mu, že Washington nedodržel smlouvu z roku 1863, a tak další prezidentský výnos znovu otevřel Wallowa bílým. Jeden z kapitánů se odpůrců smlouvy mezi Nez Perce zastal. Dle něj vláda nikdy nepovažovala Nez Perce za svrchované, pouze za částečně civilizované, kteří mají právo pouze na užívání, nikoli na prodej nebo podepsání smlouvy. Dle něj jakákoli dohoda tedy nebyla platná.

Atmosféra mezi bílými a indiány se stupňovala, farmáři zastřelili jednoho z Nez Perce pro podezření z loupeže koní. Ti byli později nalezeni a Nez Perce se domáhali spravedlivého potrestání. Po deseti týdnech bez zatčení se Joseph a jeho bratr Ollokut rozhodli, že bílí mají jen týden na to, aby opustili údolí Wallowa. Po prodloužení ultimáta k procesu došlo, ale díky nepřítomnosti svědků ze strany Nez Perce nebyl ani jeden ze dvou bílých mužů potrestán. Na zasedání v listopadu 1876 přišli zástupci vlády s radikálním oznámením o přesunu, pokud by Nez Perce odmítli, bylo jim oznámeno, že budou přesunuti silou. I přesto, že Nez Perce se snažili vysvětlit, že svou zemi neopustí, vládní zastupitelé jim stanovili termíny, do kterých musel být přesun ukončen. To ale nebylo dodrženo a byl stanoven datum dalšího společného zasedání na květen 1877.

Toto zasedání se týkalo pěti skupin, které stále popíraly dohodu z roku 1863. Do této doby vedl všechna jednání s bílými Joseph, ale nyní si zvolil za svého mluvčího Toohoolhoolzota. Ten se k vládním zastupitelům vyjádřil: “ Rozumím, že máte instrukce od Washingtona přemístit všechny Nez Perce do rezervace. Pořád mluvíte o Washingtonovi. Rád bych věděl, kdo Washington je. Je náčelník nebo dům nebo místo?“ Ve své řeči vyjádřil vzdálenost kultur a nevědomí Washingtonu o jejich území. Nechápal, proč někdo či něco by měl/o posuzovat místo a lidi, které nikdy neviděl/o.⁷⁴ V následujících dnech přirovnal smlouvu z roku 1863 za prodej koně vlastních koní

⁷³ JOSEPHY JR., Alvin M. *Chief Joseph's people and their war*. Yellowstone National Park: Yellowstone Library and Museum Assn, 1964. ISBN 09-349-4804-6, s. 2.

⁷⁴ WEST, Elliott., pozn. 12, s. 88 – 97.

sousedy. Neviděl jediné právo, které by kohokoli zmocňovalo prodat jejich území. Howard, který měl hlavní slovo na zasedání, všechny požadavky Nez Perce ignoroval.⁷⁵

Howard Toohoolhoolzota po slovní potyčce nechal umístit do vězení a ostatní náčelníky vyzval, aby si vybrali území v rezervaci, kam budou chtít přemístit své skupiny. Poslední část zasedání se konala 14. května. Howard oznámil, že všichni mají na přemístění do rezervace 30 dní a platí pravidla, která byla stanovena již v listopadu. Muži dostali kalhoty, košile a kabáty, ženy šály, punčochy a džínové šaty, ale žádné pokrývky ani ozdobné předměty. Howard považoval toto shromáždění za velký úspěch, ale pocity Nez Perce se nemohly více lišit. Nadcházející události změnily celé dějiny Nez Perce.⁷⁶

5.2 Válka

I přes velké problémy způsobené přesunem dobytka a koňských stád dorazily skupiny Nez Perce k hranicím rezervace předčasně. Dvanáct dní, které jim zbývaly do vypršení doby na přesun se rozhodly strávit naposledy na svobodě. Dne 12. června vstoupili indiáni společně do rezervace. Jednomu z mladých mužů - Wahlititsovi se vysmíval starý válečník, že nepotrestá vraždu otce, kterého mu zabili bílí muži. Wahlitits se rozhodl pomstít a v noci zabil čtyři bílé muže a jednoho zranil. Ráno vše ostatním členům skupiny oznámil, vytvořil skupinu a s ní útočil další dva dny. Zabili dalších 14 nebo 15 mužů a vyvolali hrůzu mezi usedlíky středního Idaha.⁷⁷

Joseph i jeho bratr Ollokut během útoků nebyli přítomni, po svém návratu se snažili situaci urovnat a věřili, že generál Howard nebude vinit za jejich chyby všechny Nez Perce, ale vše dospělo až příliš daleko. Howard vyslal na Nez Perce svá vojska, která byla špióny spatřena a očekávána. Více než polovina mužů byla příliš starých nebo opilých na to aby bojovali a tak zůstalo jen 60 luky a šípy ozbrojených mužů. Indiáni vyjeli s bílou vlajkou vstříc Howardovým vojskům, ti ale jejich směrem vystřelili a indiáni ránu opětovali. Zabili tak prvního muže na straně bílých. Válka oficiálně začala.

První bitva trvala jen pár okamžiků. Na straně bílých zemřelo 34 mužů, téměř třetina, naopak z indiánů nebyl nikdo mrtvý, pouze 2 zranění a z boje získali pušky a pistole. Ta další u Whitebird na sebe nenechala dlouho čekat, necelý týden později vyrazil Howard osobně se svým vojskem. Kvůli falešným zprávám své vojsko rozdělil,

⁷⁵ JOSEPHY JR., Alvin M., pozn. 73, s. 4.

⁷⁶ WEST, Elliott., pozn. 12, s. 120,121.

⁷⁷ BEAL, Merrill D., pozn. 2, s. 45, 46.

což způsobilo další prohrané střetnutí. Jednu část vojska vyslal na území, které bylo pod vedením Looking Glasse. To Looking Glasse rozzuřilo natolik, že se rozhodl Josepha podpořit. Protože mladý Joseph nikdy nebyl válečníkem, staral se o staré, ženy a děti. Hlavními válečnými vůdci byli Ollokut, Five Wounds, Rainbow a Toohoolhoolzote. V dalším boji u Clearwater čelili indiáni výrazné početní převaze, ale v jejich prospěch hrálo území, které měli ve svém držení. Bílí neměli přístup k vodnímu zdroji a trpěli žízní.

Nez Perce doufali, že pokud odejdou z Idaha, Howard je nechá být. Jmenovali Looking Glasse nejvyšším náčelníkem a vydali se vyjednávat s Vraními indiány o možnosti života na jejich území. Protože Howard nemohl s vojskem skupinu Nez Perce dohonit, poslal do Montany telegraf, aby je zastavili. Ti však slíbili, že se přesunou v míru a to jim stačilo k tomu, aby byli propuštěni.⁷⁸

Následný útok 8. srpna na skupinu Nez Perce byl pod vedením Johna Gibbona, který zaútočil se svými vojáky na indiány ve spánku. V bitvě u Big Hole utrpěly obě strany velké ztráty na životech, mezi indiány to byli např. válečníci Five Wounds a Raibow. Nez Perce si uvědomili, že běloši je nenechají být, dokud budou na území Spojených států, a tak se rozhodli odejít do Kanady.⁷⁹ Looking Glass, který byl viněn z vysokých ztrát na životech, byl nahrazen bojovníkem Lean Elk, bílými přezdívaný Poker Joe. Po průchodu Yellowstonským parkem na indiány čekalo další vojsko, které ale zdárně překonali a pokračovali dál na sever. Ne na dlouho se nepřítel zbařili, ale pro své vynikající bojové schopnosti znovu unikli. Vraní indiáni, nyní na straně armády, zastihli indiány jen o deset dní po útoku bílých, ale ani oni neuspěli. Nez Perce začínali být unavení, nevěřící ve výhru a potýkali se s velkou ztrátou koní kvůli velké zátěži a rychlým přesunům. Zhruba 30 mil před kanadskými hranicemi se rozhodli odpočinout a nabrat síly na poslední kus cesty.

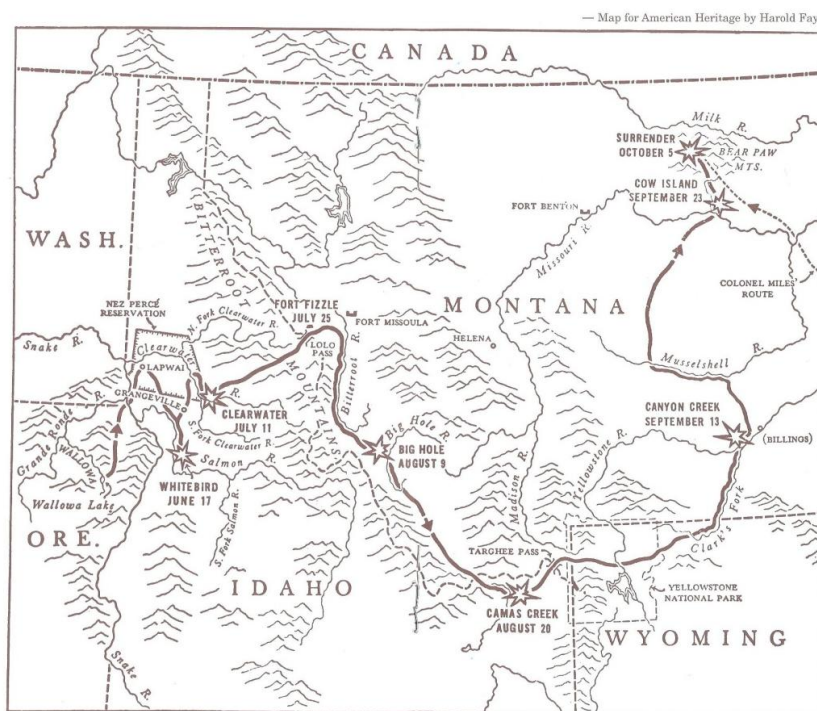
Toto rozhodnutí přineslo velký obrat. Další telegrafní zpráva vyslala plukovníka Nelsona A. Milesa s početným vojskem. Nez Perce měli tři skupiny, které byly postupně napadány. V těchto bojích zemřel Josephův bratr Ollokut i Toohoolhoolzote a někteří, mezi nimi i ženy a děti, utekli do hor. Miles chtěl získat slávu z ukončení boje sám pro sebe a přes svůj příkop vyvěsil bílou vlajku. Vyjednávat přišel Joseph, který byl vzápětí zajat. To si ale Nez Perce nenechali líbit a zajali jednoho z Milesových mužů. Další den ráno proběhla výměna. Dne 4. října dorazil i Howard se svými muži,

⁷⁸ JOSEPHY JR., Alvin M., pozn. 73, s. 5-13.

⁷⁹ JOSEPHY, Alvin M., pozn. 41, s. 581-585.

mezi nimiž byli i dva Nez Perce podporovatelé dohody z roku 1863. Ti bojujícím Nez Perce vyřídili, že pokud se vzdají, bude s nimi zacházeno s úctou a budou převezeni do rezervace Lapwai. White Bird ani Looking Glass nesouhlasili, ale Joseph poukázal na vyhladovělé matky a děti ležící ve sněhu a rozhodl se vzdát. Vzápětí na to byl Looking Glass postřelen do hlavy a zemřel. Joseph se pomalu odebral na kopec, kde na něj Miles a Howard čekali, ve chvíli kdy k nim došel, odevzdal Milesovi pušku, odstoupil a k Milesovi pronesl svou závěrečnou řeč.⁸⁰

„Řekni generálu Howardovi, že znám jeho srdce. To, co mi předtím řekl, stále ve svém srdci nosím. Jsem unaven bojem. Naši náčelníci jsou mrtví. Looking Glass je mrtvý. Toohoolhoolzote je mrtvý. Všichni staří muži jsou mrtví. Je to mladý muž, kdo říká ano či ne. Ten, který mladé vedl je mrtvý. Je zima a my nemáme žádné příkrývky. Malé děti mrznou k smrti. Moji lidé, někteří z nich, utekli do hor bez příkrývek, bez jídla. Nikdo neví, kde jsou, možná umrzající k smrti. Chci čas na to podívat se po mých dětech a zjistit kolik jich mohu najít. Možná je najdu mezi mrtvými. Poslouchejte mě moji náčelníci. Jsem unavený, mé srdce je nemocné a smutné. Od tohoto okamžiku již nikdy nebudu bojovat.“⁸¹



The Nez Perce retreat covered 1,300 miles in about four months. Miles cut them off just short of Canada and safety.

Obrázek 2: Válečné střety Nez Perce během války v roce 1877 (zdroj: JOSEPHY JR., Alvin M., pozn. 75, s. 10-11)

⁸⁰ JOSEPHY JR., Alvin M., pozn. 73, s. 20.

⁸¹ BEAL, Merrill D., pozn. 2, s. 229.

5.3 Poválečný vývoj

Náčelník Joseph doufal, že po své řeči dostane čas najít zbytky svých lidí, kteří odešli do hor a společně budou posláni do rezervace Lapwai.⁸² Na místo toho byli všichni odpůrci dohody odesláni do Indiánského teritoria v Kansasu.⁸³ I přesto, že Joseph neměl možnost se pro své lidi vrátit, mnoho z nich bylo do Indiánského teritoria přivedeno bílými, dokonce i ti, kterým se podařilo uprchnout do Kanady. V Kanadě žili Nez Perce se skupinou Sitting Bulla (Siouxové), kteří tam utekli ve stejném roce.⁸⁴ Do teritoria jich bylo přivedeno 498. Yellow Wolf popsal život v teritoriu jako svobodný do té doby, dokud se indiáni nevydávali směrem k Idahu. K dispozici měli školy. I přesto, že se Nez Perce neustále ekonomicky a sociálně zdokonalovali, velkou překážkou se pro ně staly klimatické podmínky. Staří lidé, všechny nově narozené děti i ty, které přežily válku (mezi nimi i Josephova dcera) kvůli němu umírali. Stížnosti na kansaské prostředí se vyplatily a v červnu 1879 bylo 370 Nez Perce přemístěno do Oklahomy. K roku 1881 se populace snížila z téměř 500 na 328.

Joseph neustále pracoval na návratu do údolí Wallowa, několikrát kvůli tomu navštívil i Washington. Roku 1879 vydal *North American Review* Josephův příběh pod názvem *An Indian's Views of Indian Affairs* (Pohled indiána na indiánské záležitosti)⁸⁵, ve kterém mapoval historii Nez Perce od příchodu Lewise a Clarka do roku 1879. Jasná touha po návratu do domoviny a Josephův pohled na události se nelíbil mnoha lidem. Avšak další stížnosti se Josephovy vyplatily. Byly vyslyšeny Asociací za indiánská práva a Presbyteriány, kteří vyslyšeli jejich prosby a navrhli jejich návrat do horského prostředí. Návrh byl přijat, roku 1883 bylo 33 žen a dětí přesunuto do rezervace Lapwai a zbytek Nez Perce byl přesunut v květnu roku 1885 do Pocatella v Idahu. Tam byli rozděleni do přiřazených území, 118 do křesťansky založené rezervace Lapwai, 150 - těch, kteří byli na straně Josepha do Colville ve Washingtonu, kde byly povoleny tradiční obřady a náboženství.

Další z Josephových stížností, tentokrát o nevyhovujících podmínkách v Colville, byla vyslyšena a přesun do Nespelem byl učiněn na konci roku 1885. Pokrok mezi Nez Perce žijícími v Nespelem přicházel pomalu. Roku 1890 vláda zajišťovala

⁸² JOSEPHY JR., Alvin M., pozn. 73, s. 20.

⁸³ BEAL, Merrill D., pozn. 2, s. 278.

⁸⁴ WALDMAN, Carl. *Biographical dictionary of American Indian history to 1900*. Rev. ed. New York: Facts on File, 2001, vi, 506 p. ISBN 08-160-4253-5, s. 188.

⁸⁵ Překlad autorky.

75 % jejich životních nákladů, o 10 let později to snížila o polovinu, aby dosáhla zvýšeného úsilí v produkci.⁸⁶

Náčelník Joseph zemřel 21. září 1904.⁸⁷ A i přes veškerou snahu a vynaložené úsilí dostat se do svého údolí Wallowa se mu to již nikdy za svého života nepovedlo. Joseph podporoval vzdělání, abstinenci alkoholu a gamblingu.⁸⁸ Jako příčina jeho úmrtí je uváděn žal.⁸⁹

⁸⁶ BEAL, Merrill D., pozn. 2, s. 280 - 298.

⁸⁷ WEBBER, Bert., pozn. 10, s. 51.

⁸⁸ WALDMAN, Carl., pozn. 84, s. 188.

⁸⁹ BEAL, Merrill D., pozn. 2, s. 301.

6 Nez Perce ve 20. století

V USA byl 8. 2. 1887 vydán Zákon o rozdělení půdy, který přiděloval každému z indiánů 160 akrů půdy, to mělo urychlit indiánskou integraci a přispět k rovnoprávnosti. Mezi lety 1890 a 1895 byly téměř dvě třetiny rezervace prohlášeny za přebytečné a vloženy do rukou bílých. Roku 1892 na tuto situaci reagovala Bureau of Indian Affairs a založila devítičlennou komisi Presbyteriánů, aby vyřešila problémy spojené s přidělováním půdy. Roku 1923 byla komise obnovena, tentokrát v čele s katolíky. Rivalita mezi presbyteriány a katolíky o vůdcovství z předchozího století přetrvávala i nadále. Téhož roku byla sepsána a BIA schválena ústava, která ustanovila komisi jako oficiální orgán pro poskytování pronájmů a jako jednatele v obchodních záležitostech. Polovina zbývajících půdy byla prodána a Nez Perce byly nuceny pracovat za mzdu pro bílé farmáře a rančery nebo v blízkých městech. Díky tomu, že tato komise fungovala, byl zamítnut reorganizační zákon Indian Reorganization Act vydaný roku 1934.

Dne 2. 6. 1924 byl prezidentem Spojených států Calvinem Coolidgem podepsán Indian Citizenship Act (Zákon o indiánském občanství)⁹⁰, známý též jako Snyderův zákon. Stal se 14. dodatkem Ústavy. Jeho znění: „...všichni indiáni, kteří nejsou občany narození vně teritoriálních limitů USA, jsou tímto vyhlášeny občany Spojených států...“⁹¹

Během 40. let strhovaly pozornost Nez Perce především dva náboženské směry, jedním z nich byl Church of God, tím druhým Assembly of God. Reakcí Nez Perce na tyto bílými ovládané církve bylo vytvoření tří nezávislých evangelických sekt. Toto období započalo mezi Nez Perce náboženské schizma.

Muži i ženy Nez Perce se účastnili 2. světové války v nepřilíš velkém počtu. Po jejich návratu považovali BIA komisi za příliš dominující komisi, a z toho důvodu sepsali roku 1948 novou Ústavu, která založila Nez Perce Tribal Executive Committee (Kmenový výkonný orgán Nez Perce)⁹². Během 50. let byla aktivní skupina Warriors, která se stavěla proti Ústavě z roku 1948 a podporovala tradiční ceremonie. Tato skupina zmizela během 60. let, ale objevila se organizace nová – the Nez Perce Indian

⁹⁰ Překlad autora.

⁹¹ *Nebraska studies – Indian Citizenship Act* [online]. [vid. 4. 11. 2014]. Dostupné z: http://www.nebraskastudies.org/0700/frameset_reset.html?http://www.nebraskastudies.org/0700/stories/0701_0146.html

⁹² Překlad autorky.

Association (Indiánská asociace Nez Perce)⁹³ složená z indiánů žijících mimo území rezervace a navazovala na skupinu Warriors ve svém postoji k Ústavě. Jejich oponentem byla organizace nazvaná Loyal Nez Perce (Loajální Nez Perce)⁹⁴, která se skládala především z obyvatel rezervace. Tato skupina podporovala jak ústavu, tak návrat tradičních hodnot a způsobů. I přes mnohé snahy o návrat k tradičnímu životu bylo už během 60. let těžké odlišit život bílých od života indiánů. Většina dětí Nez Perce navštěvovala veřejné školy a bylo tolik mezirasových manželství, většinou s bílými, že zbyla jen hrstka „čistokrevných“ indiánů.⁹⁵ Dle sčítání lidu z roku 1990 žilo na území rezervace 16 610 lidí, z nichž pouze 11,5 % byli příslušníci kmene Nez Perce.⁹⁶

NPTEC, založený roku 1948 funguje dodnes. Skládá se z devítičlenné volitelné komise, která reprezentuje svrchovaný národ v jednáních, chrání a propaguje zdraví, vzdělání a obecné blaho členů kmene a zřizuje volby do NPTEC.⁹⁷ Soudní moc je vložena do kmenového soudnictví skládajícího se ze soudce, advokáta pro soudy s mladistvými, žalobce a právních stážistů, kteří slouží jako veřejní obhájci. Soudní moc se vztahuje na všechny případy a spory vznikající v uzákoněném právu NPTEC. Kodex práva a pořádku je rozdělený do čtyř hlavních podoblastí. Mezi ně patří trestné činy, rybaření a hry, občanská práva a péče o dítě.⁹⁸ Zákonně Nez Perce spadají do kmenového práva a zároveň pod federální právo Spojených států amerických. Zcela se jim tak vyhýbá právní působnost státu Idaho, na kterém se rezervace nachází.

6.1 Novodobé problémy kmene Nez Perce

Život Nez Perce se s příchodem bílých radikálně změnil. První kontakty přinesly víru v něco, co by Nez Perce zlepšilo kvalitu jejich života. Avšak prvních sto let po příchodu Lewise a Clarka přineslo více problémů než výhod. V moderní době se Nez Perce potýkají se stejnými problémy jako většinová společnost, která z velké většiny nese podíl na jejich vzniku.

⁹³ Překlad autorky.

⁹⁴ Překlad autorky.

⁹⁵ THERNSTORM, Stephan, ed., pozn. 1, s. 95.

⁹⁶ HARRIS, Elizabeth a Joyce MCFARLAND., pozn. 5, s. 4.

⁹⁷ *Nez Perce – Tribal Web Site* [online]. [vid. 9. 6. 2014]. Dostupné z: <http://www.nezperce.org/Official/mainpages/nptec.htm>

⁹⁸ HARRIS, Elizabeth a Joyce MCFARLAND., pozn. 5, s. 4-5.

6.1.1 Delikvence mladistvých a nestabilita manželství

Delikvence mladistvých je jeden z hlavních novodobých problémů, které se v minulosti v Nez Perce nevyskytovaly. Proces socializace nebyl příliš úspěšný a to může být jedním z jeho následků. Hlavní příčinou se zdá být ztráta komunitní disciplíny. Původní tradice otužování se v ledové vodě, výchova prarodiči či tzv. „whipman“ (mrskač)⁹⁹, který děti trestal místo rodičů, někdy i za ještě nespáchané prohřešky, zcela vymizely v polovině 20. století. Noví zjednatelé pořádku – rodiče, škola, církve a kmenová rada měli jen malý dopad na jedince. V úspěšné socializaci zabraňuje další výrazný faktor – neolokalita. Po staletí dodržovaná tradice patrilokality byla během 20. století z velké většiny nahrazena.

Velká četnost rozpadu manželství se objevovala v průběhu celé historie Nez Perce. Avšak neolokalita dítěti přináší úskalí v podobě stěhování, které se v minulosti nedělo. Děti žily pohromadě s prarodiči, tetami a strýci a jejich prostředí se rozpadem manželství rodičů nijak zvlášť nezměnilo. Nyní je dítě po rozpadu posíláno do péče prarodičů, kteří se v historii spoléhali na pomoc nejstarších synů. Nyní prarodiče žijí na státní podpoře, která mnohdy nestačí ani jim samotným. I přesto, že se prarodiče snaží dodržovat výchovu slovem, děti následují Euro-Americký vzor chování a prarodiče téměř nerespektují.

Obě pohlaví se často podílejí na mimomanželských vztazích, děti často nechávají doma samotné, či je svěří na hlídání příbuzným, někdy i napořád. Dívky kolem 8 roku jsou zpravidla odpovědné za své sourozence někdy až do té míry, že se je matky snaží získat zpět od prarodičů, aby se mohly starat o jejich další potomky. Muži často odjíždějí hledat práci mimo své domovy kvůli nedostatku stálé práce na území rezervace. Muži často hledají sezónní práce, ale vydělané peníze nejsou určeny k potřebám rodiny. Z tohoto důvodu musí pracovat i ženy, aby uživily své děti a v mnoha případech i manžela. Jedním z nejspolehlivějších zdrojů žen Nez Perce je příjem z pronájmu zděděné půdy. Neochota a neschopnost mužů finančně svou rodinu zajistit je velkým důvodem pro rozpad manželství.

Hledání vizí zaniklo úplně, což mužům nejen upírá jeden z prostředků socializace, ale zároveň přináší ztrátu prostředku na získání sebeúcty. Stejný vliv má

⁹⁹ Překlad autorky.

ztráta statusu válečníka, který se zdá být jedním z hlavních důvodů závažných dopravních nehod mezi muži Nez Perce.¹⁰⁰

Za hlavní důvody delikvence mladistvých jsou považovány neolokalita, ztráta komunitní disciplíny, ztráta původních rolí muže a ženy a nestabilita manželství. Mezi nejčastější trestné činy patří vandalismus, krádeže a vloupání.¹⁰¹ Pravděpodobně nejlepší řešením by bylo vytvoření pracovních příležitostí tolerujících dávné tradice Nez Perce, které by vrátily sebeúctu mužům a uklidnily jejich ekonomické problémy.¹⁰²

6.1.2 Gamblerství

Hazardní hry patřily odjakživa mezi mužské záliby Nez Perce. V historii však nebyvaly příčinou závažných rodinných problémů. Hrál se o koně, zboží, ale nikdy ne o zdroj potravy nebo potravu samotnou, což by ohrozilo chod rodiny. Byla to respektovaná aktivita, která přinášela v kmeni záviděníhodný status.

V dnešní době již vítězství ve hrách žádný sociální status nepřináší a muži tak především ohrožují finanční zázemí rodiny. I přesto, že rodiny často trpí nedostatkem financí kvůli velké nezaměstnanosti, muži většinu vydělaných peněz prohrají v casinech.¹⁰³

Roku 1988 byl Kongresem schválen a prezidentem Ronaldem Raeganem podepsán Indian Gaming Regulatory Act (Regulační zákon indiánského hráčství)¹⁰⁴. Ten umožňuje indiánům stavět vlastní casina, která nejsou státem daněna, avšak podléhají státnímu doзору.¹⁰⁵ Casina tvoří velký finanční přínos rezervacím, z něž je financovaná zdravotní péče, školství a infrastruktura. Mezi casina vlastněná a řízená Nez Perce patří It'se-Ye-Ye Casiono, Nez Perce Tribal Enterprises a Clearwater River Casino & Resort.

6.1.3 Návykové látky

Mezi nejčastější návykové látky Nez Perce patří alkohol a tabák. Z tvrdých drog je nejvíce užívaný metamfetamin. Alkohol, se kterým se Nez Perce ve větší míře poprvé

¹⁰⁰ ACKERMAN, Lillian A. Marital Instability and Juvenile Delinquency among the Nez Percés. *American Anthropologist*. 1971, roč. 73, č. 3, s. 595-603. [vid. 9. 7. 2013]. DOI: 10.1525/aa.1971.73.3.02a00050. Dostupné z: <http://doi.wiley.com/10.1525/aa.1971.73.3.02a00050>.

¹⁰¹ *Ta'c Tito'oqan news*. Lewiston: Ta'c Tito'oqan, 2013, roč. 19, č. 7, s. 15.

¹⁰² ACKERMAN, Lillian A. pozn. 100, s. 603.

¹⁰³ ACKERMAN, Lillian A. pozn. 100, s. 600.

¹⁰⁴ Překlad autorky.

¹⁰⁵ *National Indian Gaming Commission – Indian Gaming Regulatory Act* [online]. [vid. 11. 6. 2014]. Dostupné z: http://www.nigc.gov/Laws_Regulations/Indian_Gaming_Regulatory_Act.aspx

setkali během zlaté horečky, se nyní zdá být v některých případech náhradou za tradiční hledání vizí nebo způsob vyrovnání se se ztrátou sociálního statusu. Rodiče – alkoholici doma často nechávají své děti, zanedbávají jejich péči a mnoho dětí umírá v domácnostech kvůli požárům z nepozornosti způsobené alkoholem. Muži, stejně jako u hazardních her, utratí velkou část svých peněz vydělaných prací nebo pronájmem za alkohol. Potřeby rodiny jsou ve velké míře odsunuty do pozadí.¹⁰⁶

BIA spolupracuje s kmenovou komisí na potlačení užívání metamfetaminu v indiánské komunitě. Upozorňuje na problém nejen jedinců, ale dopadu drogy na celou společnost, kulturu, majetek i životní prostředí ohrožené toxickým odpadem. Metamfetamin je často spojován se sebevraždami, zneužíváním dětí a násilím. BIA též upozorňuje na vnímání rezervace drogovými kartely jako na podniky s omezenou vynutitelností práv a společnost, která uvítá jakékoli formy příjmu. BIA proto ve spolupráci s kmenovou komisí vytváří celokomunitní strategie zahrnující prevenci, prosazení, léčbu a poléčebnou péči.¹⁰⁷

¹⁰⁶ ACKERMAN, Lillian A. pozn. 100, s. 597, 600.

¹⁰⁷ *Ta'c Tito'oqan news*. Lewiston: Ta'c Tito'oqan, 2013, roč. 19, č. 7, s. 15.

Závěr

Cílem mé práce bylo zmapování historie kulturního soužití mezi členy kmene Nez Perce a majoritního obyvatelstva Spojených států amerických. První část své práce jsem věnovala především uvedení kmene, jeho popisu a struktuře. Tato část je nutná pro možnost porovnání změn, které nastaly po příchodu bělochů na území Nez Perce. Ve druhé části popisují příchod bílých mužů a změny, které pro indiány jejich příchodem nastaly. Zde se v několika kapitolách věnuji změnám území, práv a myšlení, na kterých se Nez Perce ať už aktivně, či pasivně podíleli.

Celou jednu kapitolu jsem věnovala válce Nez Perce z roku 1877, která je jednou z posledních válek indiánů na území Spojených států. Je také symbolem víry, touhy po svobodě a boje za svou rodnou zemi. Kapitulační řeč náčelníka Josepha je mnohými považována za jednu z nejkrásnějších.

Bílému člověku trvalo jen zhruba dvě stě let na to, aby změnil staletí tradičního způsobu života, víry a uvažování Nez Perce. V dnešní době členové Nez Perce usilují o udržení nebo obnovení některých svých tradic a snaží se rozšířit obecné povědomí o své historii. Způsob jejich života a obživy se přizpůsobil majoritnímu obyvatelstvu. To s sebou přineslo i problémy moderní doby jako je alkoholismus, drogy a delikvence mladistvých.

Nez Perce byl považován za jeden z nepřátelštějších kmenů vůči bílým. Dle mého názoru to byl jeden z důvodů, proč Nez Perce utrpěli takové územní ztráty. Víra v dobrý úmysl, snahu pomoci a vidina lepšího života, je připravila téměř o vše, co měli.

Seznam použitých zdrojů

- ACKERMAN, Lillian A. Marital Instability and Juvenile Delinquency among the Nez Perces. *American Anthropologist*. 1971, roč. 73, č. 3, s. 595-603. [vid. 9. 7. 2013]. DOI: 10.1525/aa.1971.73.3.02a00050. Dostupné z: <http://doi.wiley.com/10.1525/aa.1971.73.3.02a00050>.
- BEAL, Merrill D. *I will fight no more forever: Chief Joseph and the Nez Perce war*. 7. print. Seattle: Univ. of Washington Press, 1977. ISBN 02-957-4009-4. s. 5.
- HARRIS, Elizabeth a Joyce MCFARLAND. The Assessment of Culture as a Protective Factor Among Americans: The Survey of Nez Perce Culture. In: [online]. USA, 2000 [cit. 2014-02-24]. Dostupné z: <http://eric.ed.gov/?id=ED44994>. s. 3.
- JOSEPHY JR., Alvin M. *Chief Joseph's people and their war*. Yellowstone National Park: Yellowstone Library and Museum Assn, 1964. ISBN 09-349-4804-6, s. 2.
- JOSEPHY, Alvin M. *The Nez Perce Indians and the opening of the Northwest*. Boston, Mass: Houghton Mifflin, 1997, xx, 705 p. ISBN 03-958-5011-8, s. 8.
- NATIONAL HISTORICAL PARK, NATIONAL PARK SERVICE a U.S. DEPARTMENT OF THE INTERIOR. *Nez Perce*. 16 s., s. 16.
- National Indian Gaming Commission – Indian Gaming Regulatory Act* [online]. [vid. 11. 6. 2014]. Dostupné z: http://www.nigc.gov/Laws_Regulations/Indian_Gaming_Regulatory_Act.aspx
- Nebraska studies – Indian Citizenship Act* [online]. [vid. 4. 11. 2014]. Dostupné z: http://www.nebraskastudies.org/0700/frameset_reset.html?http://www.nebraskastudies.org/0700/stories/0701_0146.html
- Nez Perce – Tribal Web Site* [online]. [vid. 9. 6. 2014]. Dostupné z: <http://www.nezperce.org/Official/mainpages/nptec.htm>
- Princeton – Orofino, Idaho* [online]. [vid. 3. 11. 2014]. Dostupné z: https://www.princeton.edu/~achaney/tmve/wiki100k/docs/Orofino,_Idaho.html
- SPINDEN, Herbert J. *The Nez Perce Indians*. USA: Kessinger Publishing, LLC, 2006, 124 s. ISBN 978-1428623637. s. 172.
- Ta'c Tito'oqan news*. Lewiston: Ta'c Tito'oqan, 2013, roč. 19, č. 7, s. 15.
- The White House – Andrew Jackson* [online]. [vid. 4. 11. 2014]. Dostupné z: <http://www.whitehouse.gov/about/presidents/andrewjackson>
- THERNSTORM, Stephan, ed. *Harvard encyclopedia of American ethnic groups*. Cambridge, Mass.: Belknap Press of Harvard University Press, 1980, xxv, 1076 p. ISBN 06-743-7512-2.
- WALDMAN, Carl. *Biographical dictionary of American Indian history to 1900*. Rev. ed. New York: Facts on File, 2001, vi, 506 p. ISBN 08-160-4253-5, s. 188.
- WEBBER, Bert. *Indians along the Oregon Trail: the tribes of Nebraska, Wyoming, Idaho, Oregon, and Washington identified*. Expanded ed. Medford, Or.: Webb Research Group, 1992, 208 p. ISBN 09-367-3860-X. s. 12.
- WEST, Elliott. *Last indian war: the nez perce story*. New York: Oxford University Press, 2011, 397 s. ISBN 978-019-9769-186.

Seznam příloh

Příloha A Fotografie – Muzeum Nez Perce

Příloha A Fotografie – Muzeum Nez Perce (zdroj: osobní fotografie autorky)



Obr. 1 Muzeum Nez Perce



Obr. 2 Stuha z roku 1805 od Lewise a Clarka



Obr. 3 Čelenka Nez Perce



Obr. 4 Náčelník Joseph roku 1901



Obr. 5 Casino Clearwater provozované Nez Perce